

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

**Zkušenosti žáků devátých tříd základních škol s kouřením a alkoholem
na vybraných školách v Táboře**

Bakalářská práce

Autor práce: Jana Válková, DiS.

Vedoucí práce: Mgr. Šárka Koubová

Datum odevzdání práce: 14. srpna 2012

ABSTRAKT

Užívání alkoholu a cigaret je v současnosti celosvětovým problémem, který je často v porovnání s problematikou nelegálních návykových látek opomíjen. Dostatečně propagován není zdravý životní styl ani mimoškolní zájmové aktivity. Důslední nejsou ani rodiče, ani školy a tak mladý jedinec může z nedostatku znalostí, zájmů, ze zvědavosti nebo ovlivněn vrstevníky, začít experimentovat s návykovými látkami.

Jaké zkušenosti s alkoholem a cigaretami mají žáci 9. tříd vybraných základních škol v Táboře zjišťuje předkládaná bakalářská práce. V teoretické části uvádím dostupné údaje o užívání návykových látek v České republice, vysvětluji základní pojmy týkající se problematiky návykových látek, charakterizují vybrané návykové látky, tedy alkohol a tabák, uvádím specifika užívání těchto látek u dětí a mladistvých a možnosti prevence jejich užívání.

Cílem výzkumu v praktické části je zjistit, jaké zkušenosti mají žáci 9. tříd základních škol v Táboře s alkoholem a cigaretami. K dosažení tohoto cíle byly stanoveny čtyři hypotézy. Kvantitativní výzkum proběhl metodou dotazování a technikou anonymního dotazníku u žáků 9. tříd třech základních škol v okrese Tábor.

Ze získaných dat vyplývá, že k prvnímu užití návykové látky dochází často již před 11. rokem věku, ve 13ti letech má zkušenost s návykovými látkami již většina respondentů. V devátých třídách je více kuřaček než kuřáků. Alkohol konzumuje více chlapců než dívek. Volnočasové aktivity má pouhá třetina respondentů. Tento výzkum však neprokázal, že by volnočasové aktivity měly vliv na užívání návykových látek.

Společnost se o návykové chování začíná zajímat až při užívání nelegálních návykových látek. Z výsledků však vyplývá, že je nutné věnovat pozornost užívání legálních návykových látek a aplikovat primární prevenci již u žáků mladšího školního věku.

Práce bude poskytnuta protidrogové koordinátorce při Městském úřadě Tábor, která ji bude moci využít pro další plánování a zkvalitnění protidrogové prevence. K dispozici bude také školám, na kterých byl výzkum proveden.

ABSTRACT

The use of alcohol and cigarettes is now a global problem that is often neglected in comparison with the problem of illegal drugs. Neither healthy lifestyle nor after-school leisure time activities are sufficiently promoted. Neither parents nor schools are consistent and so a young individual can begin to experiment with addictive substances as a consequence of knowledge and interest lack or as a result of curiosity and his/her peers' influence.

The presented bachelor work finds what experience the pupils of 9th classes of the selected primary schools in the town of Tábor have with alcohol and cigarettes. In the theoretical part I present the available data of the use of the addictive drugs in the Czech Republic, I explain basic concepts concerning the issue of addictive drugs so alcohol and tobacco, I present the specifics of the use of those substances by children and adolescents and possibilities of their use prevention.

The aim of the research in the practical part is to find out what experience the pupils of the 9th classes of primary school in the town of Tábor have with alcohol and cigarettes. To achieve this aim, four hypotheses were set. Quantitative research was carried out by interviewing technique and an anonymous questionnaire for pupils of the 9th classes of three primary schools in the district of Tábor.

The obtained data show that the first use of addictive substances is often already before 11 years of age. Most of respondents have experience with addictive substances at the age of 13. In the 9th classes there are more smoking girls than boys. More boys consume alcohol than girls. Only a third of respondents have leisure time activities. But this research has not showed the influence of the leisure time activities on addictive substances use.

The society begins to be interested in an addictive behavior in the case of the illegal drugs use only. The findings indicate that it is necessary to pay attention to the use of legal drugs and to apply the primary prevention to the younger school children.

This work will be given to the drug coordinator at the Municipal of the town Tábor, to be able to use it for further planning and improving of drug prevention. It will be also available at schools where the research was carried out.

Prohlášení:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 b) zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1989 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne: 14. srpna 2012

.....
podpis studenta

Poděkování:

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce paní Mgr. Šárce Koubové za odborné vedení mé práce a čas mi věnovaný, především za její věcné připomínky a rady.

Poděkování patří také protidrogové koordinátorce Mgr. Janě Hrdličkové za spolupráci a za cenné rady, které mi poskytla.

OBSAH

Úvod.....	7
1 Současný stav.....	9
1.1 Dospívající a návykové látk.....	9
1.2 Vymezení základních pojmů.....	11
1.3 Charakteristika vybraných návykových látek.....	14
1.3.1 Alkohol.....	14
1.3.2 Tabák.....	16
1.4 Specifika užívání návykových látek u dětí a mladistvých.....	19
1.5 Prevence užívání návykových látek.....	19
2 Cíl práce a hypotézy.....	21
3 Metodika.....	22
3. 1 Popis použité metody.....	22
3. 2 Charakteristika výzkumného vzorku.....	22
3. 3 Vlastní realizace výzkumu.....	23
4 Výsledky.....	24
5 Diskuze.....	34
6 Závěr.....	40
7 Seznam použitých zdrojů.....	42
8 Klíčová slova.....	47
9 Přílohy.....	48

ÚVOD

Užívání alkoholu a cigaret je v současné době celosvětovým problémem, který je v porovnání s problematikou nelegálních návykových látek opomíjen. S alkoholem a cigaretami se můžeme setkat kdekoli. Nejsou to pouze restaurace, kluby a jiná zařízení, ke kterým popíjení alkoholu a kouření cigaret mnohdy patří. Setkáme se s nimi běžně v rodinách, ve škole i na veřejných prostranstvích. V obchodech jsou alkohol a cigarety běžně dostupné pro osoby starší 18ti let. I přes stanovenou věkovou hranici nezřídka dochází k porušování zákona a není výjimkou, že alkohol a cigarety běžně zakoupí i jedinci mladší.

Všeobecně známá jsou zdravotní a sociální rizika působení alkoholu a látek obsažených v cigaretách na lidský organismus. Přesto stále velké procento populace užívá návykové látky, byť se jedná „pouze“ o cigarety a alkohol a dává tak špatný příklad skupině mladších jedinců, která je velmi riziková. V současnosti není v dostatečné míře propagován zdravý životní styl a ani mimoškolním zájmovým aktivitám není věnována potřebná pozornost. Důslední nejsou mnohdy ani rodiče, ani školy a tak může mladý jedinec z nedostatku znalostí, zájmů, jen tak ze zvědavosti nebo ovlivněn kamarády, začít experimentovat s návykovými látkami, kterými jsou prvotně právě alkohol a cigarety. Je tedy na nás, na společnosti, a na našem přístupu k této problematice, jak se bude drogová scéna v České republice nadále vyvíjet. Měli bychom se problematikou legálních návykových látek zabývat a začít s prevencí u těch nejmladších a nejovlivnitelnějších, což jsou žáci základních škol.

Problematika návykových látek mě vždy velice zajímala. Ač jsem navštěvovala základní školu se sportovním zaměřením, nebylo výjimkou, že někteří spolužáci v průběhu druhého stupně holdovali alkoholu a cigaretám. V deváté třídě bylo těch, kteří pokařovali za školou a občas místo tréninku navštívili restaurační zařízení již znatelně více. I nyní lze běžně spatřit skupinky dívek a chlapců v okolí základních škol s cigaretou v ruce a v nočním městě nelze nepotkat nezletilé popíjející jedince. Proto jsem se rozhodla zjistit, jaké zkušenosti s alkoholem a cigaretami mají žáci devátých tříd základních škol a zda má trávení volného času vliv na užívání návykových látek.

Od protidrogové koordinátory při Městském úřadě v Táboře, Mgr. Jany Hrdličkové, jsem se dozvěděla, že poslední výzkum na základních školách v Táboře proběhl v roce 1998. Vzhledem k tomu, že časový ani finanční fond koordinátory není neomezený, nezbyvá na výzkum užívání návykových látek u mládeže ani čas, ani dostatek financí. Proto jsme se domluvily na vzájemné spolupráci, která bude přínosem jak pro mne, tak i pro ni.

Výsledky práce proto budou k dispozici jak protidrogové koordinátorce, tak školám, kde byl výzkum proveden a doufám, že základní školy i zařízení zabývající se drogovou problematikou, v návaznosti na mou studii, zkvalitní své preventivní programy.

1 SOUČASNÝ STAV

1.1 Dospívající a návykové látky v ČR

Kouření a nadužívání alkoholu jsou mezi mladými lidmi faktory spojené s řadou nežádoucích sociálních a zdravotních jevů moderní společnosti a proto je snaha společnosti omezovat nepříznivé následky rizikového návykového chování pochopitelná. Pro prevenci návykového chování je nutné mít dostatek dat, na jejichž základě může dojít k cílenému preventivnímu působení ¹.

Největší studií zaměřenou na zjišťování rozsahu návykových látek u dospívajících je Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách - ESPAD. Projekt je realizován každé čtyři roky. V roce 2011 proběhla již pátá vlna studie. Cílovou skupinou výzkumu jsou vždy studenti, kteří v roce realizace projektu dosáhli 16 let. Z této studie vyplývá, že k prvnímu kontaktu s návykovou látkou dochází často již před 11. rokem života ².

Starší Evropská školní studie z roku 2007 uvádí, že zkušenost s kouřením před 11. rokem života má 28 % respondentů. Jedná se o 32 % chlapců a 25 % dívek. Do 13ti let zkusí kouřit alespoň jednou dalších 25 % chlapců a 30 % dívek ¹.

Na základě mezinárodního výzkumu Health Behaviour in School-aged Children - HBSC uskutečněného v roce 2010 vznikla Národní zpráva o zdraví a životním stylu dětí a školáků v ČR. Cílovou skupinou byly děti ve věku 11-15 let. Z této zprávy vyplývá, že v 11ti letech má zkušenost s kouřením 25 % chlapců a 16 % dívek. Tento výrazný genderový rozdíl se smazává ve 13ti letech, kdy zkušenosti s kouřením má již polovina všech respondentů bez rozdílu pohlaví. V 15ti letech se jedná již o 3/4 všech respondentů, s převahou dívek s rozdílem 5 %.

Ve stejné studii odpověděly 2/3 patnáctiletých, že ochutnaly alkohol před 13. rokem života. Alkohol 1x týdně v 15ti letech pije 33 % dívek a 44 % chlapců ³.

Rozšíření zkušeností s kouřením u adolescentů ukazuje vysokou společenskou toleranci k užívání tabáku a jeho snadnou dostupnost dětem a mladistvým, což značně ovlivňuje vznik pravidelného kouření u této věkové skupiny⁴.

Z výsledků Národní zprávy o zdraví a životním stylu dětí a školáků v ČR z roku 2010 vyplývá, že se v Evropě ve skupině adolescentů vytrácí dominance mužů, což se projevuje zvýšeným počtem kouřících dívek. Na tomto základě můžeme předpokládat budoucí zdravotní dopady na populaci. V 15ti letech kouří alespoň jednou týdně čtvrtina respondentů. Jedná se o 28 % dívek a 22 % chlapců. Podle této studie kouří tedy více dívek než chlapců³.

Studie ESPAD 2011 uvádí denní kouření u chlapců ve 27 % a u dívek 24 %. Situace se proti roku 2007 obrátila. V tomto roce kouřilo 27 % dívek a 24 % chlapců^{1,2}.

Česká společnost je velmi tolerantní i vůči pití alkoholu. Postoje dospělých utvářejí postoje dětí a mladých k alkoholu. Tito, po vzoru rodičů, brzy vnímají konzumaci alkoholických nápojů jako běžnou, společensky schvalovanou součást sociálních kontaktů a jako neodmyslitelnou součást oslav³.

Národní zpráva o zdraví a životním stylu dětí a školáků v ČR z roku 2010 uvádí, že alkohol v posledních 30ti dnech pilo $\frac{3}{4}$ respondentů ve věku 15. let. Genderový rozdíl nebyl významný. V týdenní konzumaci je již rozdíl patrný. V posledním týdnu pilo alkohol 44 % chlapců a 33 % dívek³.

Některé výsledky výzkumu ESPAD 2007 se liší. Alkohol v posledních 30ti dnech konzumovaly také $\frac{3}{4}$ dotázaných a genderový rozdíl nebyl významný ani zde. V posledním týdnu však užila alkohol celá polovina respondentů bez rozdílu pohlaví¹.

Kalman (2009) uvádí, že prevence užívání návykových látek nemůže být účinná, orientuje-li se pouze na jednu jedinou formu chování. Jedno rizikové chování může iniciovat druhé a proto jsou zapotřebí široce orientované programy zaměřené mimo jiné na zdravý životní styl⁵. Proto je součástí primární protidrogové prevence tzv. nespecifická prevence, která není zaměřena konkrétně. Orientuje se spíše na faktory, které pozitivně působí na zdraví jedince ve smyslu tělesném, duševním i sociálním⁶.

1.2 Vymezení základních pojmů

Droga (drug) - slovo droga je odvozeno z francouzského slova drogue, užívaného od 14. století, které nese označení pro suché - živočišné nebo rostlinné látky. Postupem času se jeho význam měnil. Nyní se jím označují léčivé byliny a ve specifickém významu také přírodní, psychoaktivní, polysyntetické i syntetické substance, které mají schopnost vyvolávat závislosti. Je otázkou společnosti, zda některé omamné látky (např. alkohol) považuje za drogy. Nejvýhodnější je proto mluvit souhrnně o návykových látkách ⁷.

Legální, společensky tolerované drogy – do této skupiny patří například alkohol, nikotin, kofein či tein. Tyto látky jsou společensky tolerovanými návykovými drogami. Pro část populace jsou zdrojem zábavy, uvolnění a příjemných zážitků a zároveň jsou důležitým zdrojem příjmů pro výrobce i stát ⁸.

Riziková skupina - označení určité skupiny (dle věku, zájmů, povolání), která je sociálním nebo zdravotním jevem ohrožena ve větší míře, než zbytek populace ⁹. Rizikové skupině dospívajících ve věku 11 - 18 let jsou určeny programy primární prevence ¹⁰.

Zkušenost – v našem slova smyslu jde o smyslové empirické poznávání skutečností, jež se děje na základě praxe, pozorování a experimentování. Jednotlivé poznatky jsou součástí reality, přetvořené ve vědomí jedince a zafixované v individuálním (osobní zkušenost) nebo společenském (kolektivní zkušenost) vědomí. Je hodnotícím kritériem jedince i společnosti ¹¹.

Experimentování – nebo-li provádění pokusů. Experimentátoři jsou obvykle lidé, kteří drogy tzv. „zkoušejí“. Jedná se o výraz nepřesný a neohraňovaný. Nesporně vhodnějším názvem je tedy „škodlivé užívání bez závislosti“. Přesto se i v odborné

mluvě běžně užívá výraz „experimentátor“ pro osobu, která občasně a nepravidelně užívá různé druhy drogy a může, ale nemusí mít přítom problémy v jiných oblastech ¹².

Škodlivé užívání (abúsus) – dle mezinárodní klasifikace nemocí jde o užití psychoaktivní látky vedoucí k poruše zdraví. Poškození může být dvojího charakteru. Tělesné postižení (např. při nitrožilní aplikaci může dojít k přenosu hepatitidy) nebo duševní (např. při dlouhodobém pití alkoholu se objevují depresivní poruchy). O škodlivé užívání se nejedná již v případě, že jde o závislost ¹³.

Návyk, návykové užívání - opakované užívání alkoholu, nebo jiných psychoaktivních látek v takovém množství, které způsobí uživateli intoxikaci. Uživatel má nutkavý pocit látku záměrně a opakovaně užívat. Snaha o redukci užívané látky či o úplné přerušení je velice obtížná. Při nemožnosti užití látky dochází k abstinčním příznakům a snaze získat psychoaktivní látku všemi možnými způsoby. Vyskytuje se tolerance a často i odvykací stav ¹².

Drogová závislost, Syndrom závislosti - „*Soubor behaviorálních, kognitivních a fyziologických stavů, který se vyvíjí po opakovaném užití substance a který typicky zahrnuje silné přání užít drogu, porušené ovládnání při jejím užívání, přetrvávající užívání této drogy i přes škodlivé následky, prioritní užívání drogy před ostatními aktivitami a závazky, zvýšená tolerance pro drogu, a někdy somatický odvykací stav*“ ¹³
s. 198

Volný čas – „*Volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život. Někdy se vymezuje jako čas, který zbývá po splnění pracovních a nepracovních povinností. Přesnější a úplnější je však jeho charakteristika a činnosti, do níž člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení*“ ¹⁴ s. 13.

V závislosti na charakteru působení na volný čas dětí rozlišujeme 4 funkce výchovy mimo vyučování.

Výchovně vzdělávací funkce – rozvíjí schopnosti dětí a mládeže, utváří postoje a morální vlastnosti. Děti jsou motivovány ke společensky žádoucím využívání svého volného času, k získávání dovedností a nových vědomostí. Úspěchy při těchto činnostech přinášejí jedinci pocit uspokojení, vytváří vlastní názory na svět a život okolo nás.

Zdravotní funkce – má za úkol vytvářet zdravý životní styl. Nejdůležitější je vytváření příležitostí k pohybovým, sportovním a tělovýchovným činnostem, které kompenzují sezení při školním vyučování. Podstatné je i hygienicky nezávadné prostředí, dostatek prostoru a bezpečnost při těchto činnostech.

Sociální funkce – cílem je vytváření žádoucích sociálních vztahů a komunikačních dovedností. Tato funkce je zvláště důležitá v zařízeních dočasně nahrazujících funkci rodiny (např. školní družina).

Preventivní funkce – zaměřuje se na mládež, která ještě nepřišla do styku s negativním jevem. Snaží se o oddálení setkání např. s návykovou látkou do co nejpozdějšího věku a vytvoření odmítavých postojů k užívání. Preventivně výchovné působení musí obsahovat preventivní i rozvojovou složku, aby mohlo nabídnout mládeži bezpečný prostor k budování identity a zapojení se do skupiny vrstevníků¹⁵.

Volnočasové aktivity – jsou podstatné pro smysluplné využití volného času. To platí dvojnásob pro děti a mládež jako alternativa k bezcílnému trávení času na ulici s rizikem patologického a někdy i protiprávního jednání. Mezi volnočasové aktivity patří různé zájmové a vzdělávací kroužky, komunitní a nízkoprahová centra, kluby, nejrůznější sportovní aktivity, soutěže atd¹⁶.

1.3 Charakteristika vybraných návykových látek

Návykové látky můžeme rozdělit dle různých kritérií do mnoha skupin. Nejčastěji se můžeme setkat s rozdělením na návykové látky legální, které jsou běžnou populací nejužívanější a společensky tolerované a látky nelegální, které zákon zakazuje a jejich výrobu, distribuci a přechovávání trestá¹⁷.

Legální návykové látky jsou studenty užívány nejvíce pro jejich snadnou dostupnost. V Jihočeském kraji vnímá cigarety a alkohol za snadno dostupné okolo 90 % mládeže. I díky tomu dochází ke snižování hranice počátku užívání¹.

1.3.1 Alkohol

„Alkohol je podivuhodná droga. Je uznávaný destressor, afrodisiakum se záladnými účinky, přátelský společník, který navodí srdečnou atmosféru. Je však také mimořádné zlo, které má spolehlivé účinky genocidní, velmi zručně dokáže rozvrátit rodinu, dokáže ireverzibilně poškodit řadu validně důležitých orgánů a tak usmrtit svoji oběť“^{18 s. 145}.

„Alkoholickými nápoji“ podle zákona č. 37/1989 Sb. o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, ve znění pozdějších předpisů *„jsou lihoviny, destiláty, víno, pivo a jiné nápoje, které obsahují více než 0,75 objemového procenta alkoholu“*^{19 §1}. Tento zákon zakazuje alkohol prodávat, podávat nebo jinak umožňovat užívání osobám mladším 18 let. Přesto je pro většinovou populaci běžně dostupný.

Ethylalkohol (etanol C_2H_5OH) je látka vznikající procesem kvašení z monosacharidů obsažených v ovoci, nebo z polysacharidů, které se nacházejí v obilninách či bramborách. Pro dosažení vyšší koncentrace etanolu se používá chemického postupu zvaného destilace²⁰.

Alkohol je nejběžněji užíván per os. Rychle se vstřebává z trávicího traktu a působí na centrální nervovou soustavu. Rychlost odbourávání alkoholu je 0,12 - 0,2 promile za hodinu²¹.

Psychoaktivní účinky alkoholu závisí na charakteru, množství a způsobu užití nápoje. Na samotné chování jedince mají účinek další vlivy. Biologické, např. zdravotní stav, psychologické, např. očekávání určitého stavu a sociální, např. působení prostředí, ve kterém dochází k užívání alkoholu²⁰.

U dětí a mladých jedinců může otrava vzniknout i po relativně nízké dávce alkoholu. Příčinou je nižší hmotnost, malá tolerance, pomalé odbourávání alkoholu a tendence riskovat. K tomu se přidávají i další faktory²¹.

Akutní intoxikaci centrální nervové soustavy nazýváme prostou opilostí (ebrietou). Účinky alkoholu v nižších dávkách z počátku působí stimulačně. Alkohol odstraňuje zábrany, což vede k mnohmluvnosti, snížení sebekritičnosti, uvolnění emocionálních projevů, tedy i k agresivitě a rizikovému chování. Při vysoké koncentraci alkoholu dochází k útlumu centrální nervové soustavy. Typická je porucha rovnováhy, nevolnost, zvracení. Ovlivněné je centrum dýchání a krevního oběhu, což vede k únavě, somnolenci, spánku, případně i poruše vědomí a následné smrti²¹.

Velká část mladých dospívajících přiznává, že pijí alkohol. U některých může jít o nadměrnou konzumaci, ale příznaky závislosti se projeví až v dospělosti. Stejně jako u většiny návykových látek je první známkou návyku vznik tolerance. Mladý člověk zjišťuje, že musí vypít větší množství alkoholu, aby dosáhl stejného pocitu opilosti jako dříve. Organismus, hlavně játra, si navyknou odbourávat stále větší dávky alkoholu a tím se snižuje jeho účinek²².

Chronické dlouhotrvající užívání alkoholu vede k závislosti na alkoholu, tzv. alkoholismu. Čím nižší je věk uživatele, tím snazší je vznik závislosti, která může být jak psychická, tak fyzická²³.

Dlouhodobé užívání alkoholu vede k poškození organismu. Dochází k somatickému postižení, které se může týkat prakticky všech tělesných systémů. Může se objevit poškození gastrointestinálního traktu, karcinom jater či žaludku, poškození oběhového systému včetně hypertenze, poruchy krevetvorby, atd. Setkat se můžeme i s psychickými komplikacemi. Psychotické poruchy vznikají následkem mnoho let trvajícího abusu alkoholem²⁰.

Odvykací stav se objeví po dlouhodobém intenzivním užívání alkoholu. Rozvine se v průběhu hodin až dní po redukci nebo vysazení dávek. Odezní obvykle do týdne. Příznaky zahrnují neklid, třes, úzkost, pocení, tachykardii, nevolnost a zvracení, slabost, poruchy spánku a halucinace²⁰.

Nejzávažnější jsou tzv. alkoholové psychózy. Nejznámější, život ohrožující poruchou je Delirium tremens, které se objevuje 2 - 3 dny poté, kdy po dlouhodobém nadměrném pití dojde k náhlému přerušeni přísunu alkoholu. Z počátku se objevuje nespavost, úzkost, zmatenost, ztráta orientace místem a časem. S poruchami vědomí přicházejí velmi realistické optické, sluchové a hmatové halucinace. Běžná je také nervozita, pocení a bušení srdce. Tento stav trvá i několik dní a je život ohrožující. Lékařská péče je proto nezbytná. Příznaky odezní za několik dní. Pokud nedojde k přerušeni užívání alkoholu, může se stav kdykoli opakovat. Po odeznění hlavní části odvykacího stavu přetrvávají poruchy spánku, vegetativní obtíže, depresivní stav, které vymizí během měsíců²⁴.

Česká republika dlouhodobě patří mezi státy s nejvyšší spotřebou alkoholu. Dle údajů Českého statistického úřadu byla spotřeba alkoholu za rok 2010 na hlavu 170,9 litru, v čistém alkoholu jde o 9,8 litru na hlavu včetně kojenců²⁵.

1. 3. 2 Tabák

Tabák pochází z listů tabákové rostliny *Nicotina tabacum* a *Nicotina rustica*. Listy se suší a v kombinaci s jinými látkami se využívají pro výrobu výrobků, jako jsou cigarety, doutníky, dýmkový tabák, žvýkací tabák a šňupací tabák²⁶.

Tabákový kouř obsahuje tisíce chemikálii. Patří sem například dehty, kysličník uhelnatý, arsenid, kyanovodík či formaldehyd a kolem 60 - 100 látek, které jsou karcinogenní. Jedinou návykovou látkou v tabáku je nikotin²⁷.

Dle zákona č. 37/1989 Sb. ve znění pozdějších předpisů je „*kouření zvláštní druh toxikomanie, který škodlivě působí na zdraví kuřáků i nekuřáků bezprostředně vystavených účinkům kouření*“^{19 § 1}.

Tabák je látka rozšířená po celém světě. V České republice kouří asi 30 % lidí ve věku nad 15 let. Ročně u nás umírá kolem 23 tisíc lidí na nemoci způsobené užíváním tabáku²⁸.

Tabák je látkou ve společnosti tolerovanou. Jedním z důvodů této skutečnosti je, že se jeho škodlivé účinky na lidský organismus projevují až po delší době. V konečném důsledku tak tabák patří mezi drogy s nejvyšším stupněm rizika²¹.

Nejčastěji se tabák aplikuje kouřením, méně často pak žvýkáním nebo šňupáním. Kouř se vstřebává dvěma způsoby. Z dutiny ústní, při kouření doutníků či dýmek, je nástup účinku pomalejší než z plic, kouřením cigaret. Při vstřebávání z plic je účinek velmi rychlý (10 s). Pro rozvoj závislosti je mnohdy významnějším faktorem způsob aplikace – kouření, než samotný nikotin. Velmi důležitá je také psychosociální složka, což jsou osobní a skupinové rituály spojené s kouřením a efekty, jako je praskání při hoření či vinutí se tabákového dýmu²¹.

Mezi akutní počáteční účinky tabáku řadíme lokální podráždění sliznic, nauzeu, zvracení, průjem a bolest hlavy. Tělo si však rychle zvykne a kuřák tyto symptomy později nepocítuje²⁸.

Běžné účinky po aplikaci tabáku jsou počáteční stimulace, která přechází ve snížení činnosti mozku a nervové soustavy, pocit mírné euforie, zvýšená pozornost, pocit uvolnění, zvýšený krevní tlak a srdeční frekvence, snížení teploty kůže²⁶.

Dlouhodobými nežádoucími účinky jsou pak záněty průdušek, zápaly plic, rozedma plic a rakovina plic, srdeční nemoci včetně infarktu myokardu, pokles tělesné výkonnosti, zhoršená potence u mužů středních let, nepříznivý vliv na pokožku obličeje, alergie na složky tabákového kouře, astma, onemocnění tepen dolních končetin, poruchy trávicího traktu, soustředění a spánku²⁹.

Postupně se rozvíjí psychická i fyzická závislost. Postiženy jsou koronární tepny a vznikají nádorová onemocnění. Somatická onemocnění způsobená tabákem s pravděpodobností 1 : 2 způsobí uživateli smrt. Smrtné předávkování není časté. Příznakem je cyanóza, tachykardie a síňová fibrilace, ztráta vědomí a výše uvedené příznaky²¹.

Odvykací stav začíná nejčastěji do 24 hodin po poslední dávce nikotinu. Vyskytuje se touha po kouření, podrážděnost, netrpělivost, poruchy soustředění, úzkost, neklid. Některé příznaky mohou přetrvávat po týdny i měsíce, nejčastěji poruchy spánku a zvýšená chuť k jídlu ²¹.

Kouření je často považováno adolescenty za projev dospělosti. Vzhledem k tomu, že kouření je problém celé vrstevnické skupiny, nejenom jedince, je potřeba působit na celou skupinu. Soustředění se na jednoho jedince, který byl přistižen nebude mít valný efekt. Adolescenti nemají dostatečnou motivaci k léčbě, podceňují zdravotní rizika a nejsou dostatečně informováni ³⁰.

Přesto jsou jakékoliv snahy o změnu pohledu dětí a mládeže na kouření a jiným negativním návykům významné ³¹.

Dle údajů Českého statistického úřadu připadá za rok 2010 na hlavu, včetně kojenců, 2028 cigaret ²⁵.

1. 4 Specifika užívání návykových látek u dětí a mladistvých

Návykové látky působí na dětský a dospívající organismus odlišně, než na organismus dospělého jedince. Dětský organismus si vytváří závislost na látkách mnohem rychleji. Existuje vyšší riziko předávkování v důsledku nižší tolerance organismu, malým zkušenostem uživatele a jeho zvýšeným sklonem k experimentování. Vzhledem k tendenci riskovat a experimentovat často dětští a dospívající uživatelé přecházejí z jedné látky na druhou, nebo zneužívají více látek najednou. Toto experimentování je často spojené s problémy v rodině, ve škole, s pácháním trestné činnosti. Dochází k zaostávání v psychosociálním vývoji, především v oblastech citového zrání, sociálních dovedností, v sebekontrolě ²⁹.

1. 5 Prevence užívání návykových látek

Na vzniku rizikového chování se podílí současně několik faktorů. Jedná se o genetickou výbavu jedince, sociální prostředí, především vliv rodiny, která prvotně působí na dítě a vliv přátel a známých, kteří mají v období dospívání velký vliv na jedince. Normální součástí vývoje jedince, zejména v době dospívání, je touha dělat něco nového, riskantního, což může zvýšit tendence experimentovat s drogami. Někteří podlehnou naléhání skupiny, jiní mohou mít za cíl zmírnění úzkosti v sociálních situacích. Ať jsou důvody jakékoli, je třeba aplikovat preventivní programy, pracovat na zvýšení ochranných faktorů a snížení faktorů rizikových.

Preventivní programy jsou určeny různým věkovým skupinám a mohou být individuální i skupinové. Důležitá je spolupráce rodiny a školy. Tyto dvě instituce by spolu měly plnohodnotně komunikovat a hledat vhodná řešení problémů ³².

Samotný pojem drogová prevence můžeme definovat jako soubor iniciativ, aktivit a strategií určených k tomu, aby se zamezilo nežádoucím následkům, spojených s užíváním legálních a nelegálních drog ¹⁰.

Rozlišuje se:

Primární prevence – klade si za cíl odradit potencionálního uživatele od prvního užití návykové látky nebo alespoň co nejdéle kontakt s ní odložit. Specifickým cílem je předejít užívání v rizikových skupinách populace⁹.

Primární drogovou prevenci lze rozdělit na prevenci specifickou a nespecifickou. Nespecifická primární prevence není zaměřena konkrétně. Obsahuje spíše faktory, které pozitivně působí na zdraví jedince ve smyslu tělesném, duševním i sociálním. Jedná se nejčastěji o výchovu ke zdravému životnímu stylu a zabezpečování volnočasových aktivit. Specifická primární prevence se zaměřuje přímo na drogovou problematiku⁶.

Sekundární prevence - spočívá v předcházení vzniku, rozvoje a přetrvávání závislosti u jedinců, kteří již návykovou látku užívají nebo se na ní stali závislými. Obvykle se jedná o včasnou intervenci, poradenství a léčení⁹.

Terciární prevence – jedná se o předcházení vážnému či trvalému zdravotnímu či sociálnímu poškození způsobeného užíváním drog. Jde o sociální rehabilitaci a resocializaci klientů, kteří se zapojili do substituční léčby, nebo prošli léčbou vedoucí k abstinenci a abstinují. Zároveň je však i intervencí u klientů, kteří aktuálně drogy užívají a nejsou rozhodnuti tohoto škodlivého užívání nechat²¹.

V České republice začíná zájem veřejnosti i politické reprezentace o tzv. drogovou scénu stále až od marihuany a soustřeďuje se pouze na nelegální drogy. Jestliže společnost nebude akceptovat nebezpečí konzumace alkoholu a kouření se zavedením patřičných preventivních a terapeutických opatření, dá se očekávat, že nepříznivý vývoj užívání legálních i nelegálních drog bude nadále pokračovat^{33 s. 17}.

2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY

Cíl práce

Cílem bylo zjistit, jaké zkušenosti mají žáci devátých tříd základních škol v Táboře s alkoholem a cigaretami.

Hypotézy

Předem byly stanoveny následující hypotézy:

Hypotéza 1: K prvnímu užití alkoholu a cigaret dochází dříve u chlapců než u dívek.

Hypotéza 2: V deváté třídě kouří více dívek než chlapců.

Hypotéza 3: V deváté třídě pijí alkohol více chlapci než dívky.

Hypotéza 4: Žáci devátých tříd, kteří mají volnočasové aktivity, užívají méně alkohol a cigarety než žáci, kteří volnočasové aktivity nemají.

3 METODIKA

3.1 Popis použité metody

K získání nezbytných dat byl v této práci použit kvantitativní výzkum, metoda dotazování a technika anonymního dotazníku.

Dotazník je formou písemného dotazování, kdy jsou otázky sestavené v předem připraveném formuláři³⁴.

Tato technika umožňuje získání informací od velkého počtu respondentů, na které jsou kladeny vyšší nároky spojené s ochotou dotazovaných odpovídat, a vyplnit všechny předložené otázky³⁵.

Dotazník byl sestaven dle vlastního uvážení tak, aby sloužil k získání dat vedoucích ke stanoveným cílům této bakalářské práce. Dotazník obsahuje 15 otázek, z nichž je 11 otázek uzavřených a 4 polouzavřené (viz Příloha č. 1). První otázky jsou zaměřené na identifikační údaje, tedy věk a pohlaví. Následující otázka zjišťuje, zda se jedinec věnuje volnočasovým aktivitám. Zbýlá část slouží ke zjištění zkušeností s užíváním vybraných návykových látek. Dotazník zjišťoval, v jakém věku respondenti poprvé vyzkoušeli námi zkoumané návykové látky, z jakého důvodu a na jakém místě, jak často je nyní užívají a zda by pro ně bylo snadné tyto látky sehnat.

3.2 Charakteristika výzkumného vzorku

Žáci deváté třídy patří do skupiny, kterou nazýváme Starší školní věk. Takto je označováno období přibližně v rozmezí 12-15 let, tedy období, kdy nadchází puberta. Toto období je nejkritičtější a nejdynamičtější v životě člověka. Dochází k nápadným biologickým změnám i změnám v psychické oblasti. Průběh má individuální charakter s velkými rozdíly v dozrávání jednotlivých procesů. Osobnost dozrává nestejně, odlišnosti jsou zřetelné též mezi pohlavími. Dívky se většinou přizpůsobí snadněji a klidněji oproti chlapcům, kteří prožívají pubertu bouřlivěji. Důležitá je také individuální výbava jednotlivce. Pro tuto životní etapu je charakteristické zrání

organismu, které předbílá zrání psychické. Objevuje se nevyzrálost postojů, emoční labilita, přecitlivělost, pocity méněcennosti, nestálost, uzavřenost a výkyvy školního prospěchu. Normy vrstevníků jsou nyní důležitější než normy rodiny³⁶.

Z těchto důvodů je tato věková skupina skupinou rizikovou a je ohrožena rizikem užívání návykových látek více, než zbytek populace⁹.

3.3 Vlastní realizace výzkumu

Dotazování proběhlo v měsíci červnu 2012 na základních školách v Táboře. Mými respondenty byli žáci 9. tříd základních škol v Táboře. Kvótou pro výběr základních škol byl jejich zřizovatel město Tábor, z důvodu spolupráce s protidrogovou koordinátorkou při Městském úřadu v Táboře, která může ovlivnit protidrogovou prevenci právě ve školách, které zřizuje město. Kvótou byla rovněž ochota škol spolupracovat. Jedna základní škola spolupráci odmítla. Na třech základních školách byl proveden výzkum.

Před zahájením samotného výzkumu byl proveden předvýzkum na malém vzorku respondentů. Cílem bylo prověřit srozumitelnost a jednoznačnost otázek. V návaznosti na výsledky předvýzkumu byly provedeny drobné změny v sestavení dotazníku. Při samotném výzkumu již žádné problémy nenastaly.

Dotazníkové šetření bylo provedeno v předem stanovených termínech, po domluvě s řediteli škol. Dotazník jsem osobně prezentovala v každé zvolené třídě, bez přítomnosti vyučujících. Žáci byli seznámeni, o jaký dotazník se jedná a k jakému účelu slouží. Byli poučeni, jak mají dotazník vyplňovat a ujištěni, že je zcela anonymní.

Rozdáno bylo celkem 111 dotazníků. Nestalo se, že by někdo odmítl dotazník vyplnit. Návratnost byla 100 %. Získaný datový soubor viz Příloha č. 2.

Pro zpracování dat byly užity sloupcové skupinové grafy, které porovnávají hodnoty pro různé kategorie, grafy výsečové, zachycující příspěvek každé hodnoty k celkovému počtu, grafy skládané spojnicové, zachycující trend příspěvku pro různé kategorie.

4 VÝSLEDKY

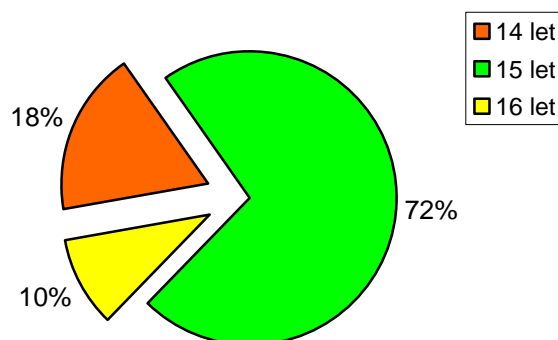
Tabulka č. 1 - Počet respondentů dotazníku podle škol

Základní školy	Chlapci	Dívky	Žáci 9. tříd
1. základní škola	25	16	41
2. základní škola	16	18	34
3. základní škola	17	19	36
Celkem žáků	58	53	111

Zdroj: vlastní výzkum

Výzkumu se zúčastnili žáci 9. tříd ze třech základních škol v Táboře. Na první základní škole bylo osloveno 41 žáků (25 chlapců a 16 dívek). Na druhé škole vyplnilo dotazník 34 žáků (16 chlapců a 18 dívek). Na třetí škole odpovídalo 36 žáků (17 chlapců a 19 dívek). Celkem dotazník vyplnilo 111 respondentů.

Graf č. 1 – Respondenti dotazníku podle věkového zastoupení

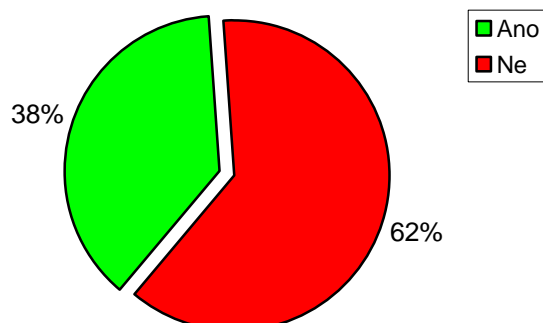

Zdroj: Vlastní výzkum

Respondentů ve věku patnáct let bylo z celkového počtu nejvíce a to 72 %, čtrnáctiletých bylo zastoupeno 10 % a šestnáctiletých 18 % .

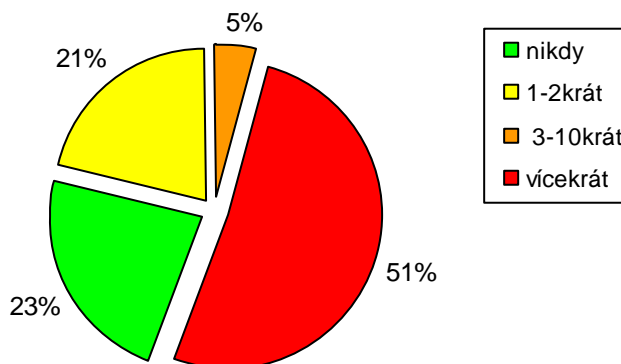
Graf č. 2 – Respondenti dotazníku podle volnočasových aktivit

Zdroj: Vlastní výzkum

38 % respondentů má svůj volný čas naplněný volnočasovými aktivitami. 62 % dotázaných volnočasové aktivity nemá.

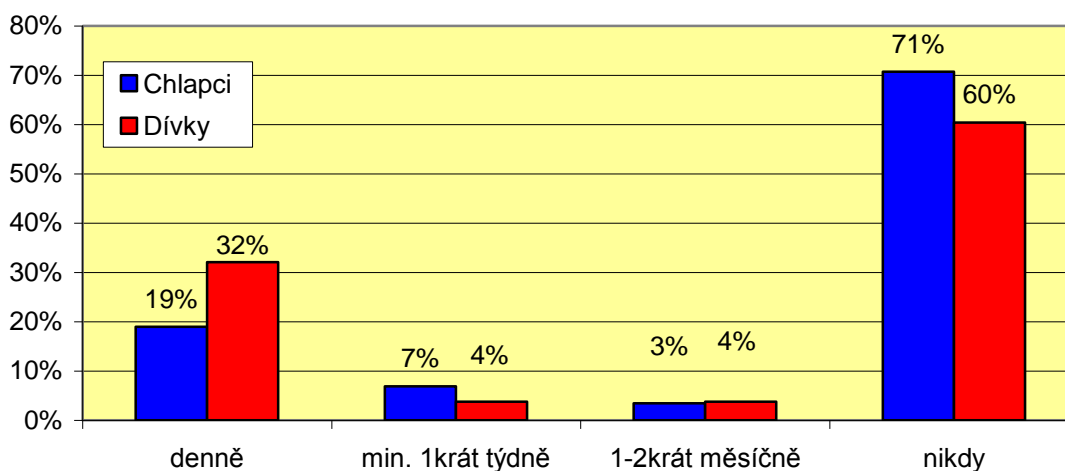
Graf č. 3 – Celoživotní prevalence kouření cigaret u žáků 9. tříd základních škol v Táboře

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu respondentů nezkusilo kouřit 23 % dotázaných žáků. 1-2krát vyzkoušelo kouření 21 % respondentů, 5 % kouřilo opakovaně, ale maximálně desetkrát. Nejvíce respondentů kouřilo vícekrát, a to 51 %.

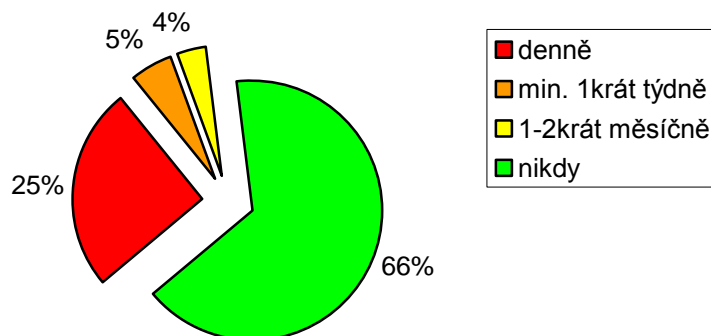
Graf č. 4 – Četnost kouření u žáků 9. tříd základních škol v Táboře podle pohlaví

Zdroj: Vlastní výzkum

Denně kouří 32 % dívek a 19 % chlapců. Minimálně jednou týdně pak dalších 7 % chlapců a 4 % dívek. 1-2krát měsíčně si zapálí 3 % chlapců a 4 % dívek. 71 % chlapců a 60 % dívek nekouří vůbec.

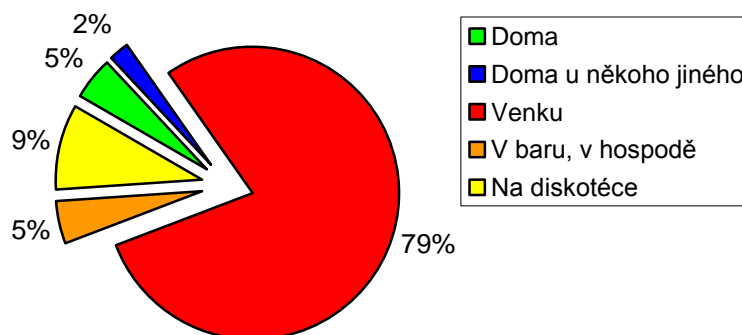
Graf č. 4. 1 - Četnost kouření u žáků 9. tříd základních škol v Táboře

Zdroj: Vlastní výzkum

Z výzkumu vyplývá, že 25 % žáků 9. tříd základních škol v Táboře je denními kuřáky. 5 % si zapálí alespoň 1krát týdně a 4 % jednou či dvakrát do měsíce. Cigarety pravidelně nekouří 66 % dotázaných.

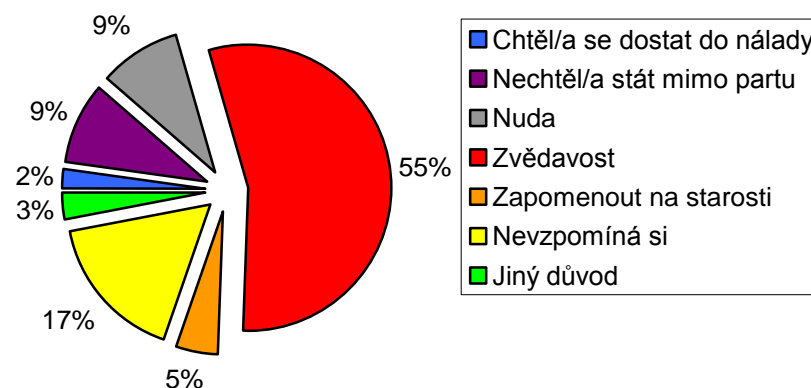
Graf č. 5 - Místo prvního užití cigarety u žáků 9. tříd základních škol v Táboře

Zdroj: Vlastní výzkum

K prvnímu užití cigarety došlo u 79 % respondentů na ulici, v parku, u vody nebo jinde venku. Na diskotéce kouřilo 9 % respondentů. 5 % respondentů vykouřilo první cigaretu v baru či hospodě a dalších 5 % doma. 2 % vykouřila první cigaretu doma u někoho jiného.

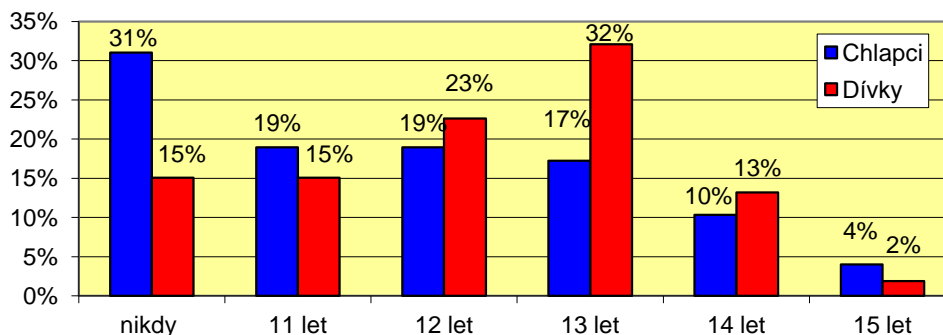
Graf č. 6 - Motivační faktory k prvnímu užití cigarety u žáků 9. tříd základních škol v Táboře

Zdroj: Vlastní výzkum

Hlavním motivem ke kouření cigaret je zvědavost a to v 55ti %. Možnosti nuda a nestát mimo partu označilo shodně 9 % respondentů. Zapomenout na starosti chtělo 5 % dotázaných. Do nálady se chtěla dostat 2 % a 3 % uvedla jiný důvod, kterým bylo donucení ze strany rodinných příslušníků. 17 % dotázaných si již na důvody nevzpomíná.

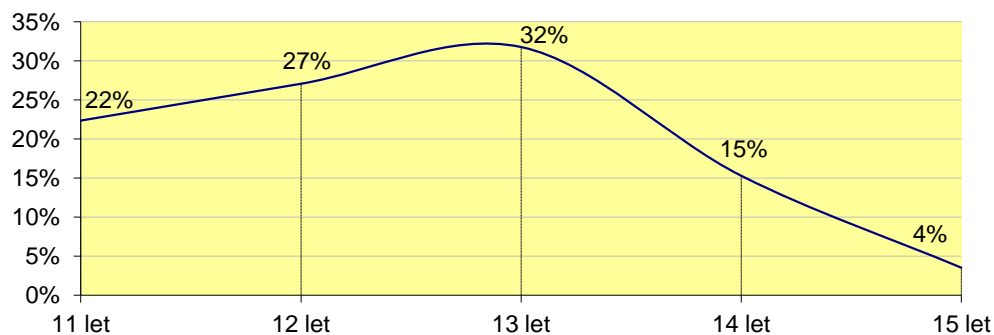
Graf č. 7 – Věk prvního užití cigarety u žáků 9. tříd základních škol v Táboře podle pohlaví

Zdroj: Vlastní výzkum

Cigaretu nikdy neochutnalo 31 % chlapců a 15 % dívek. Chlapci vykouřili svou první cigaretu v 11ti letech nebo dříve v 19 %, dívky v 15 %. Ve 12ti letech prvně zkusilo kouřit 19 % chlapců a 23 % dívek a ve 13ti letech 17 % chlapců a 32 % dívek. Ve 14ti letech 10 % chlapců a 13 % dívek. V 15ti letech 4 % chlapců a 2 % dívek.

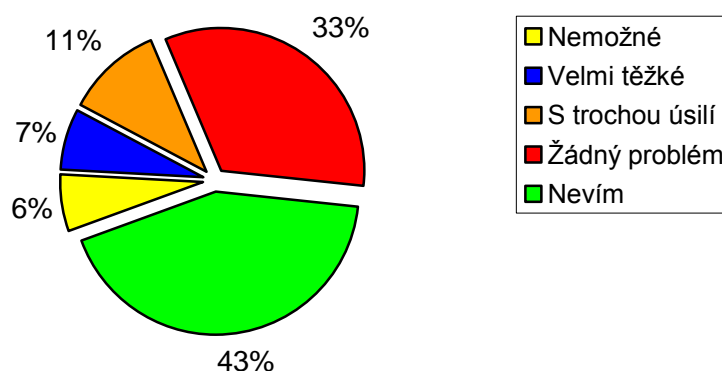
Graf č. 7.1 - Věk prvního užití cigarety u žáků 9. tříd základních škol v Táboře

Zdroj: Vlastní výzkum

Ti, kteří zkusili kouřit, vykouřili svou první cigaretu v 11ti letech nebo dříve ve 22 %. 27 % respondentů okusilo cigaretu ve 12ti letech. 32 % dotázaných zkusilo kouřit ve 13ti letech a 15 % ve 14ti letech. 4 % zkusila kouřila až v 15ti letech.

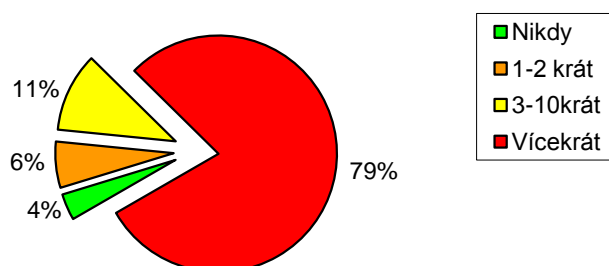
Graf č. 8 - Vnímání dostupnosti cigaret žáky 9. tříd základních škol v Táboře

Zdroj: Vlastní výzkum

Cigarety považuje za snadno dostupné 33 % respondentů. S trochou úsilí by cigarety dokázalo sehnat 11 % dotázaných. 7 % to považuje za velmi těžké a 6 % za nemožné. 43 % respondentů neví, zda a jak by cigarety sehnali.

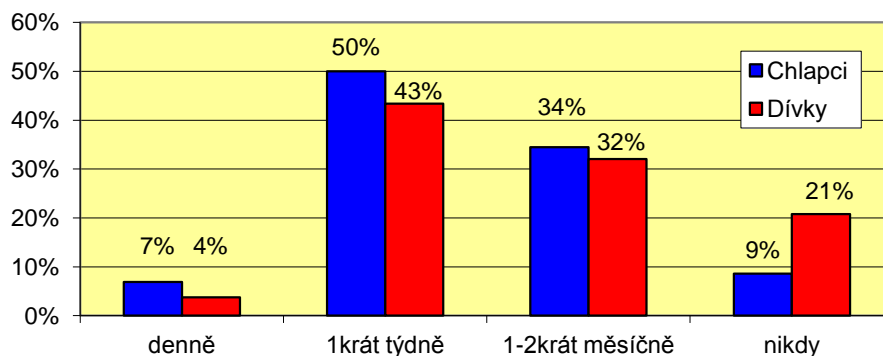
Graf č. 9 - Celoživotní prevalence užívání alkoholu u žáků 9. tříd základních škol v Táboře

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu vyplývá, že 96 % žáků 9. tříd základních škol má zkušenosti s pitím alkoholu. S velkým náskokem převažují žáci, kteří pili alkohol vícekrát a to v 79ti %. 1-2krát alkohol ochutnalo, ale v další konzumaci již dále nepokračovalo 6 % respondentů. 3-10krát užilo alkohol 11 %. Alkohol neochutnala pouhá 4 % dotázaných.

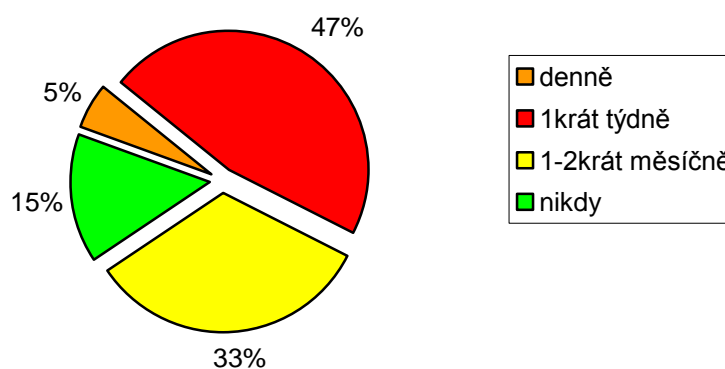
Graf č. 10 – Četnost konzumace alkoholu u žáků 9. tříd základních škol v Táboře podle pohlaví

Zdroj: Vlastní výzkum

Denními konzumenty alkoholu je 7 % chlapců a 4 % dívek. 50 % chlapců a 43 % dívek konzumuje alkohol 1krát týdně. 34 % chlapců a o dvě procenta méně dívek alkohol požije alespoň jednou do měsíce. Nikdy nepije 9 % chlapců a 21 % dívek.

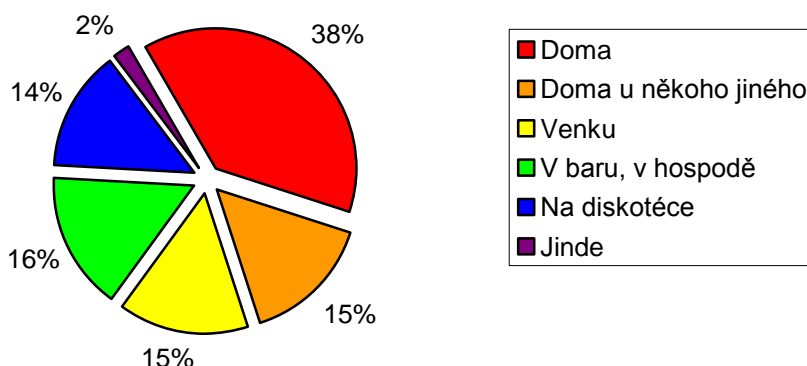
Graf č. 10. 1 – Četnost konzumace alkoholu u žáků 9. tříd základních škol v Táboře

Zdroj: Vlastní výzkum

Denně konzumuje alkohol 5 % žáků 9. tříd základních škol v Táboře. 47 % se napije alkoholu alespoň jednou za týden. Měsíčně požije alkohol dalších 33 % respondentů. 15 % žáků alkohol nepije vůbec.

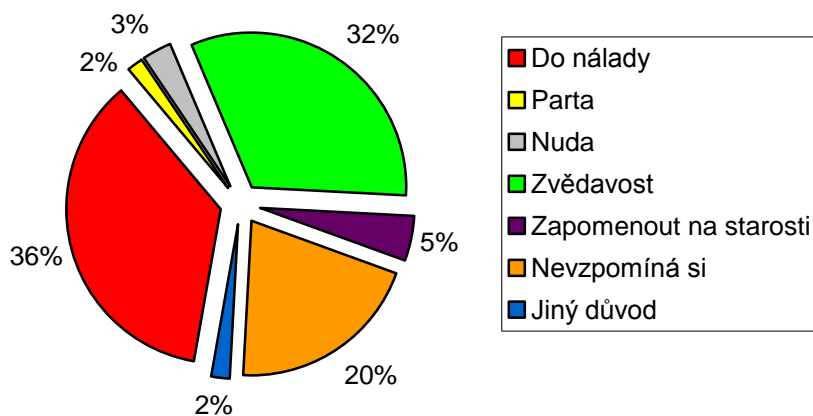
Graf č. 11 - Místo první konzumace alkoholu u žáků 9. tříd základních škol v Táboře

Zdroj: Vlastní výzkum

Nejvíce respondentů ochutnalo alkohol doma a to ve 38 %. V baru či v hospodě dostalo alkohol 16 % dotázaných. Shodně po 15ti % získaly možnosti doma u někoho jiného a venku. 14 % pilo prvně na diskotéce. 2 % ochutnala alkohol jinde.

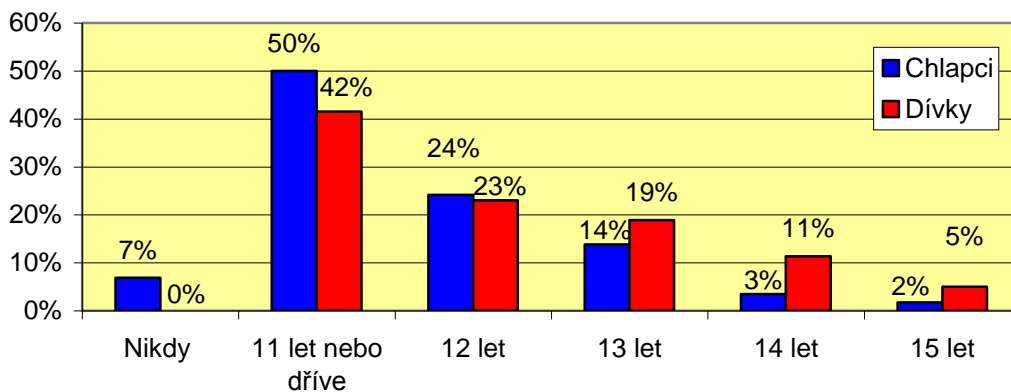
Graf č. 12 - Motivační faktory k prvnímu užití alkoholického nápoje u žáků 9. tříd základních škol v Táboře podle pohlaví

Zdroj: Vlastní výzkum

Hlavním důvodem, proč mladí užívají alkohol je dostat se do nálady, tuto možnost uvedlo 36 % respondentů a zvědavost 32 % respondentů. 5 % dotázaných si přálo zapomenout na starosti, 3 % chtěla zahnat nudu a 2 % ochutnala kvůli partě. Jiný důvod uvedla 2 % a tím důvodem byla žízeň. 20 % si na přesný důvod nevzpomíná.

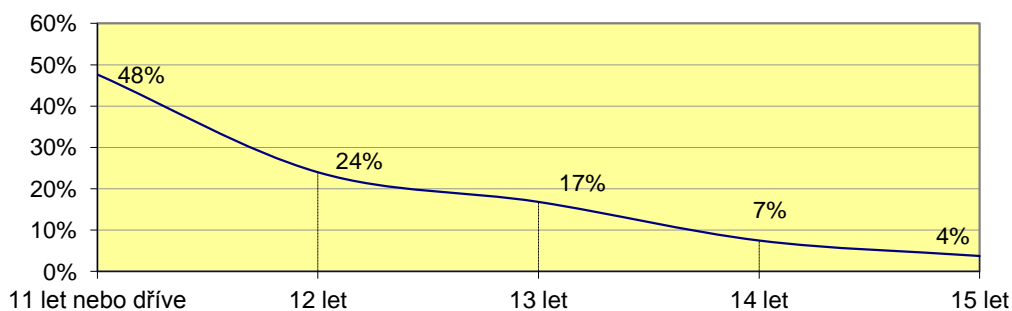
Graf č. 13 - Věk první konzumace libovolného alkoholického nápoje u žáků 9. tříd základních škol v Táboře podle pohlaví

Zdroj: Vlastní výzkum

V 11ti letech nebo dříve ochutnalo alkoholický nápoj 50 % chlapců a 42 % dívek. Ve 12ti letech pak 24 % chlapců a 23 % dívek. Ve 13ti okusilo alkohol 14 % chlapců a 19 % dívek a ve 14ti letech 3 % chlapců a 11 % dívek. V 15ti letech 2 % chlapců a 5 % dívek. Alkohol nikdy neochutnalo pouze 7 % chlapců.

Graf č. 13.1 - Věk první konzumace libovolného alkoholického nápoje u žáků 9. tříd základních škol v Táboře

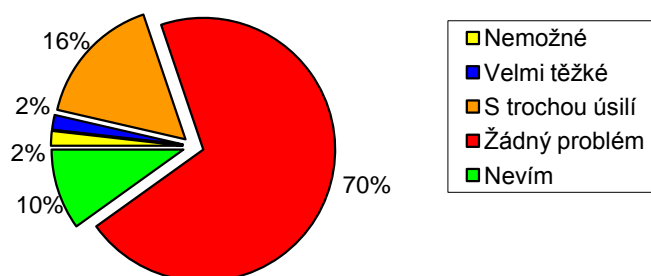

Zdroj: Vlastní výzkum

Ti, kteří někdy pili alkoholický nápoj, ho ochutnali poprvé ve 48ti % v 11ti letech nebo dříve. Ve 12ti letech pilo alkohol poprvé 24 % a ve 13ti letech 17 % respondentů. 7 % dotázaných okusilo alkohol ve 14ti letech a pouhá 4 % v 15ti letech.

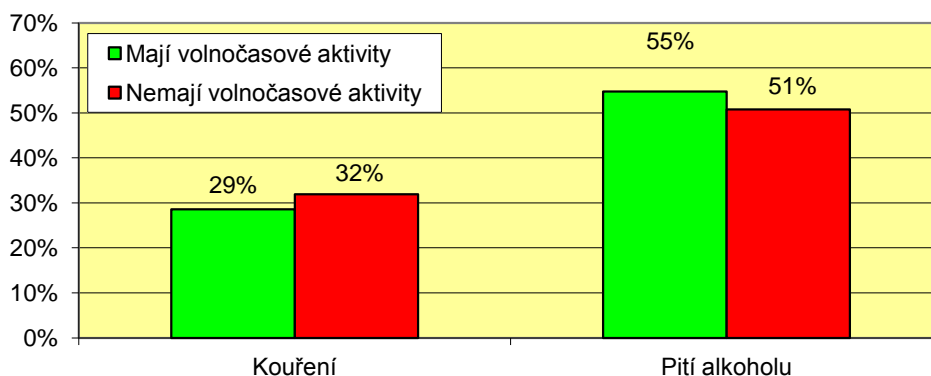
Graf č. 14 – Vnímání dostupnosti alkoholu žáky 9. tříd základních škol v Táboře

Zdroj: Vlastní výzkum

70 % respondentů by alkohol sehnalo snadno, naopak 16 % to považuje za nemožné. Sehnání alkoholu považuje za velmi těžké 2 % respondentů a stejné procento za nemožné. 10 % dotázaných neví, jak dostupný alkohol je.

Graf č. 15 – Užívání alkoholu a cigaret (denní a týdenní užívání) v souvislosti s volnočasovými aktivitami

Zdroj: Vlastní výzkum

Žáci, kteří mají volnočasové aktivity, kouří pravidelně (denně či týdně) ve 29ti %. Žáci, kteří aktivity nemají kouří ve 32 %. Žáci s volnočasovými aktivitami pijí pravidelně (denně či týdně) v 55ti %, žáci bez aktivit v 51 %.

5 DISKUZE

Otázky 1. a 2. dotazníku byly položeny za účelem zjištění informací o pohlaví a věku respondentů. Výzkumu se zúčastnilo 111 žáků 9. tříd základních škol v Táboře ve věkovém rozmezí 14 - 16 let.

Tématem práce jsou zkušenosti s užíváním alkoholu a cigaret u žáků 9. tříd základních škol v Táboře. Je zcela logické, že je ve školní populaci rozšířené převážně užívání legálních návykových látek – cigaret a alkoholu, které lákají svou dostupností. Je proto nutné věnovat této problematice zvýšenou pozornost a bojovat proti užívání návykových látek primární prevencí, jejíž součástí je i má bakalářská práce.

Jak se lze dočíst na stránkách Národního informačního centra pro děti a mládež, i různé aktivity v rámci nespecifické primární prevence napomáhají ke snížení rizika a rozvoje sociálně-patologického chování³⁰.

Proto jsem zkoumala i vliv volnočasových aktivit na užívání vybraných návykových látek. Otázka č. 3 tak byla položena za účelem zjištění, zda se žáci věnují volnočasovým aktivitám. Pro účely mé bakalářské práce jsem pracovala s výčtem aktivit uvedeným na stránkách Ministerstva vnitra České republiky. Zde je pojem volnočasová aktivita definován jako zájmové a vzdělávací aktivity, komunitní a nízkoprahová centra, sportovní aktivity, soutěže atd.¹⁶.

Z odpovědí respondentů vyplynulo, že se volnočasovým aktivitám věnují necelé 2/5 respondentů. Tato otázka je důležitá především za účelem ověření čtvrté hypotézy v souvislosti s otázkami č. 5 a 11 (viz níže).

Následujících šest otázek je zaměřeno na zkušenosti s kouřením cigaret.

Otázka č. 4 zjišťovala, kolikrát v životě kouřili respondenti cigarety. V životě nezkusila vykouřit cigaretu necelá čtvrtina dotázaných. 3/4 zkušenosti má a z tohoto počtu polovina opakovaně. Studie ESPAD z roku 2011 uvádí, že alespoň jednou za

život zkusilo kouřit 75 % dotázaných studentů v rámci České republiky^{2 s.3}. Tábor tedy není výjimkou a tato situace je obdobná v celé republice.

Otázka č. 5 se zabývala kouřením v současnosti. Z výzkumu vyplývá, že kouří více dívek než chlapců. Denní kouření přiznalo 19 % chlapců a 32 % dívek, alespoň jednou týdně si zapálí dalších 7 % chlapců a 4 % dívek. Jak uvádí Národní zpráva o zdraví a životním stylu dětí a školáků v ČR, a jak potvrzuje i můj průzkum, tradiční dominance mužů kuřáků v dospělé populaci se v nynější věkové skupině adolescentů vytrácí^{3 s. 76}. Zdá se, že by se preventivní programy měly zaměřovat nejen na dospívající populaci obecně, ale i cíleně na dívky. Minimálně vzhledem ke zdravotním rizikům spojených s kouřením v těhotenství.

Na místo prvního užití cigarety se tázala otázka č. 6. Téměř 80 % respondentů, kteří někdy zkusili kouřit, vykouřili první cigaretu někde venku. Dle Béma (2003) se není čemu divit, vzhledem k současnému způsobu trávení volného času. Dále uvádí, že právě tzv. nespecifická primární prevence má za úkol výchovu ke zdravému životnímu stylu a také zajišťování vhodných volnočasových aktivit⁶. Otázkou je, co jsou „vhodné“ volnočasové aktivity. Každý si může pod „vhodnou“ aktivitou představit něco jiného a žák základní školy si pravděpodobně pod tímto pojmem představí jiné aktivity, než jeho rodič či učitel.

Bém s Kalinou (2003) uvádějí jako hlavní faktory pro experimentování s drogou zvědavost a nudu⁶. Tyto faktory potvrdila i otázka č. 7, zjišťující motivaci k vykouření první cigarety.

Společenské prostředí hraje velkou roli při formování jedince. Pokud vlivem prostředí dochází k výrazným odchylkám, jedná se již o prostředí patologické^{37 s. 397}.

V žádném případě nechci tvrdit, že školní prostředí je prostředím nevhodným, ale v tomto věku je vliv vrstevníků nepopiratelný a školní docházka je povinná. Domnívám se, že pokud se ve třídě či škole objeví byť jeden kuřák, může zapůsobit na řadu dalších jedinců a inspirovat je ke kouření cigaret. I z tohoto mého přesvědčení

plynul předpoklad, že vlivem party bude experimentovat mnohem více jedinců. V mém výzkumu to byla pouze desetina respondentů, což mne překvapilo.

Na věk prvního užití cigarety se tázala otázka č. 8. Výskyt kouření roste samozřejmě s věkem. Před jedenáctým rokem vykouřilo cigaretu 22 % respondentů, z toho 19 % chlapců a 15 % dívek. Ač v 11ti letech zkusilo kouřit více chlapců, ve dvanáctém roce experimentovalo již více dívek, které ve 13ti letech získávají výrazný náskok. V tomto věku tak okusí první cigaretu 1/5 chlapců a třetina dívek. Mühlpachr (2001) uvádí, že cigareta je vnímána jako symbol dospělosti³⁸. Dá se předpokládat, že i zvyšující se procento experimentujících dívek ve 12. a 13. roce věku je způsobeno rychlejším dospíváním děvčat.

Dostupností cigaret se zabývala otázka devátá. Třetina respondentů vnímá tabákové výrobky jako velmi snadno dostupné. S trochou úsilí by zakoupila cigarety desetina dotázaných. Za velmi těžké až nemožné považuje sehnání cigaret 13 % dotázaných. Velké procento (43 %) neví, jestli je to obtížné či nikoli. Z tohoto výsledku lze usuzovat, že třetina respondentů již cigarety někdy kupovala a s problémy se nesešla. Výrobci a distributoři cigaret si umí dobře spočítat, že pokud nezískají zákazníka ve fázi jeho dospívání, později ho pravděpodobně již nezískají. Za cenu vědomého poškozování zdraví dětí tak mnozí prodejci prodají cigarety do rukou nezletilých jedinců.

Posledních sedm otázek je zaměřeno na zkušenosti s alkoholem.

Otázka č. 10 zkoumala celoživotní prevalenci alkoholu. Výsledkem je, že 96 % respondentů devátých tříd základních škol někdy požila alkohol, z toho 79 % opakovaně. Studie ESPAD 2011 udává 98 % pro užití jakéhokoli alkoholického nápoje alespoň jedenkrát v životě u mladistvých v celé České republice^{2 s. 4}. Tábor bohužel není světlou výjimkou a zcela zapadá do uvedených čísel.

Jedenáctá otázka sledovala současné užívání alkoholu. Alespoň jednou týdně konzumuje alkohol 57 % chlapců a 47 % dívek. Národní zpráva o zdraví a životním stylu dětí a školáků v ČR uvádí týdenní konzumaci u 44 % patnáctiletých chlapců a 33 % dívek^{3 s. 82}. Tento rozdíl je dle mého názoru dán tím, že chlapci dostávají více volnosti než dívky stejného věku a proto mají více prostoru k užívání alkoholických nápojů, zejména ve večerních hodinách.

Otázka dvanáctá zjišťovala místo prvního užití alkoholického nápoje. Téměř 2/5 respondentů uvedlo, že alkohol poprvé ochutnali doma. S velkým odstupem následovaly možnosti doma u někoho jiného, venku, diskotéky a bary.

Obvykle dojde k první konzumaci alkoholu se souhlasem dospělé osoby, při rodinných oslavách apod. Takto je vytvářeno rizikové spotřebitelské chování, které je v širším slova smyslu uchováno po celý život³⁹.

Toto tvrzení ale nekoresponduje s britskou studií. Tato studie provedená Liverpoolskou univerzitou došla k závěru, že mladí dospělí (15-16 let), kteří mohli ochutnat alkohol doma, se naučili většímu respektu, neinklinují k nárazovému pití a dokáží konzumaci alkoholu mnohem lépe ovládat⁴⁰.

Nevím, kde je pravda. Konzumace alkoholu doma může narušit status alkoholové coby zakázaného ovoce, zároveň může iniciovat k nadměrnému užívání. Bez znalostí ostatních individuálních faktorů (genetická výbava, výchova, apod.) nelze, dle mého názoru, dojít k jednoznačnému závěru.

Na motiv ke konzumaci alkoholu se zaměřila otázka č. 13. Dostat se do nálady chtělo 36 % respondentů, ze zvědavosti pak užilo alkohol 32 % respondentů. Farke (2003) uvádí, že přes 60 % mladistvých uživatelů alkoholu uvedlo jako pozitivní důsledky užívání alkoholu poznávání nových lidí^{41 s. 82}.

V období staršího školního věku dochází k přirozeným změnám organismu, jak psychickým, tak fyzickým, s čímž je spojen i pocit nejistoty či nedokonalosti. Proto v porovnání s vrstevníky může dítě získat pocit, že není tak dobré či zábavné jako oni. Aby tyto nedostatky dohnalo, pomáhá si alkoholem, který ho zbavuje zábran, dává mu

vtip a odvalu, která mu dle jeho soudu chybí a díky tomu se odvažuje nejen k navazování nových kontaktů. Jestli mě výsledky překvapily u stejné otázky týkající se kouření, zde ještě více. Kvůli „netrhání“ party ochutnala alkohol pouhá dvě procenta respondentů.

Věk prvního užití alkoholu zkoumala otázka čtrnáctá. Alkohol před 11. rokem života ochutnalo 50 % chlapců a 42 % dívek. V součtu žáků experimentujících s alkoholem do 13ti let se jedná o 74 % chlapců a 65 % dívek. Národní zpráva o zdraví a životním stylu dětí a školáků v ČR z roku 2010 uvádí zkušenost s alkoholem ve 13ti letech u 66 % chlapců a 62 % dívek^{3 s. 87}. V Táboře tedy začínají děti s konzumací alkoholu dříve než uvádí celorepublikový průzkum. Pokud se vrátím k předchozí výzkumné otázce, s největší pravděpodobností odpověděla pouhá 2 % ovlivnění partou vzhledem k tomu, že v období, kdy se v partách začíná objevovat alkohol a jiné formy rizikového chování, již měla podstatná část respondentů první zkušenost s alkoholem za sebou.

Poslední otázka č. 15 měla za cíl zjistit, jak obtížné by pro respondenty bylo sehnat alkohol. Pro 70 % respondentů by to problém nebyl vůbec žádný a dalších 16 % by alkohol získalo, pokud by se trochu snažilo. Za nemožné či velmi těžké shánění alkoholu považují pouhá 4 % respondentů.

Zákon číslo 37/1989 Sb. prodej alkoholu či cigaret nezletilým osobám zakazuje a i přesto není problém tyto látky získat^{19 § 1}. Mnoho žáků i žákyň základních škol působí dospěleji, než ve skutečnosti jsou. Navíc mnoho prodejců nezajímá věk kupujícího a v době internetu se prodeji alkoholu nezletilým zabránit nedá, což dokazuje i test časopisu dTest. V průzkumu byl mimo jiné zjišťován způsob zabezpečení prodeje alkoholických nápojů v internetových obchodech nezletilým osobám. Uspěly pouze 2 ze 12ti zkoumaných. Obchody se většinou spokojily s kladnou odpovědí na dotaz o plnoletosti a alkohol tak přišel, celkem snadnou cestou, do rukou mladistvých⁴².

Zbývá dojít k poslednímu závěru, k jejímuž výsledku byly použity otázky č. 3, 5 a 11. Mají vliv volnočasové aktivity na užívání návykových látek – tabáku a cigaret? Žáci mající volnočasové aktivity kouří ve 29 %. Ti, kteří volnočasové aktivity nemají kouří ve 32 %. Respondenti, kteří mají volnočasové aktivity pijí alkohol v 55 %, respondenti bez aktivit v 51 %.

Za nedlouhou historii primární prevence v České republice není zcela jasný postoj k nespecifické primární prevenci. Několikrát došlo k jejímu přeceňování, stejně tak i k podceňování⁴³. Ani můj průzkum neprokázal, že by volnočasové aktivity měli vliv na užívání návykových látek.

Jisté však je, že tyto programy jsou žádoucí i bez návaznosti na návykové látky⁴³. Děti potřebují obklopit podněty, které je budou formovat a stimulovat ke zdravému způsobu života, a těmi, bezesporu, nespecifická prevence je.

Česká společnost je příliš tolerantní vůči pití alkoholu a kouření cigaret. Považují snad rodiče dětí rizika kouření a užívání alkoholu za zanedbatelné? Zajímají se o to, s kým jejich děti tráví volné chvíle, kde a jakým způsobem? Lze nějakým způsobem zabránit mladistvým v užívání alkoholu? A co oni sami považují za neúčinnější prevenci proti užívání návykových látek? Nedomnívám se, že je v silách společnosti zabránit dospívajícím v užití alkoholu či cigaret. Je málo jedinců, kteří svodům těchto látek, byť jednou, nepodlehnu. Je však třeba hledat účinné způsoby, jak věk užívání co nejvíce odsunout a zabránit následnému pravidelnému škodlivému užívání těchto látek.

6 ZÁVĚR

Na tomto místě bych ráda stručně shrnula výsledky mé bakalářské práce a zhodnotila její přínos. Cílem mé práce bylo zjistit, jaké zkušenosti s alkoholem a cigaretami mají žáci 9. tříd základních škol v Táboře.

Moje bakalářská práce se skládá z části teoretické a z části praktické. Teoretická část byla vytvořena na základě prostudované odborné literatury a jiných zdrojů zabývajících se vybranými návykovými látkami a jejich užíváním. V této části uvádím dostupné údaje o užívání návykových látek v České republice, vysvětluji základní pojmy týkající se problematiky návykových látek, charakterizují vybrané návykové látky, tedy alkohol a tabák, uvádím specifika užívání těchto látek u dětí a mladistvých a možnosti prevence jejich užívání.

Pro praktickou část byl použit dotazník. Odpovědi jsem zpracovala a vyhodnotila do tabulek a grafů.

Hypotéza č. 1, která předpokládá, že k užití alkoholu a cigaret dochází dříve u chlapců než u dívek nebyla potvrzena. Zkušenosti s kouřením rostou s věkem. Před 11. rokem života má zkušenost s kouřením 19 % chlapců a 15 % dívek, ve 12ti letech již dominují dívky a tento stav trvá po celé období povinné školní docházky s vrcholem ve 13ti letech. Do 13ti let věku vykouřilo alespoň jednu cigaretu 55 % chlapců a 70 % dívek. Zkušenosti s alkoholem má před 11. rokem života 50 % chlapců a 42 % dívek. Ve dvanáctém roce se již rozdíl stírají a ve 13ti letech má zkušenost již 88 % chlapců a 84 % dívek. Nedá se tedy říci, že by chlapci začínali experimentovat s alkoholem a cigaretami dříve než děvčata.

Hypotéza č. 2, která předpokládá, že v deváté třídě kouří více dívek než chlapců byla potvrzena. Denními kuřáčky je v deváté třídě 32 %, chlapců kouří pouze 19 %. V součtu s kuřáky, kteří si zapálí 1-2krát do týdne se vyšplháme na 36 % dívek a 26 % chlapců. Dá se říci, že v devátých třídách kouří více dívek než chlapců.

Hypotéza č. 3, která předpokládá, že v deváté třídě pijí alkohol více chlapci než dívky byla také potvrzena. Denními konzumenty alkoholu je 7 % chlapců a 4 % dívek.

Přičteme-li konzumenty, kteří po alkoholu sáhnou s týdenní frekvencí, získáme 57 % chlapců a 47 % dívek. V devátých třídách pije alkohol více chlapců než dívek.

Hypotéza č. 4, která předpokládá, že žáci devátých tříd, kteří mají volnočasové aktivity, užívají méně alkohol a cigarety než žáci, kteří volnočasové aktivity nemají, nebyla potvrzena ani vyvrácena. Žáci, kteří mají volnočasové aktivity, kouří ve 29 % a alkohol pijí v 55 %. Žáci bez aktivit kouří ve 32 % a alkohol konzumují v 51 %. Tento malý procentuální rozdíl neprokázal ani nevyvrátil příčinnou souvislost.

Z výzkumu vyplývají důležitá data týkající se zkušeností žáků 9. tříd základních škol v Táboře s alkoholem a cigaretami. Žáci základních škol všeobecně začínají s experimentováním s návykovými látkami již na 1. stupni základních škol. Důležité je proto zaměřit primární prevenci na tuto cílovou skupinu, na mladší školní věk a zaměřit preventivní programy na zjištěná specifika, např. na prevenci kouření u dívek. Vhodné je zapojit odborníky z oblasti protidrogové prevence a nenechávat prevenci pouze na bedrech zaměstnanců školy.

Vzhledem k tomu, že mnoho sociálních vzorců je přejímáno z rodiny, považovala bych za hodnotnou včasnou edukaci rodin a spolupráci s nimi při realizaci protidrogových projektů. V době, kdy přejímá hlavní roli vliv vrstevníků je třeba pracovat s celou skupinou, nejen s jednotlivci, jak tomu mnohdy je a iniciovat rodiče ke zvýšenému zájmu o děti a o to, jakým způsobem tráví volný čas.

Cigarety, a především alkohol jsou žáky vnímány jako snadno přístupné látky. Vhodné by bylo zmapování zařízení v okolí škol, kde se dají snadno pořídit alkoholické nápoje a cigarety a jejich vysoké sankcionování při prodeji nezletilým či dokonce zákaz prodeje. Účinné, minimálně pro odsunutí začátků experimentování s návykovými látkami, by bylo i zvýšení věku pro legální nákup alkoholu a cigaret tak, jak je tomu např. v USA či Japonsku (21 let). Tato iniciativa by však musela přijít ze strany státu, který nemá zájem o ztrátu zisků, plynoucích do státní pokladny, z prodeje alkoholu a cigaret mladým dospělým, kterých není málo.

Práci jsem předala protidrogové koordinátorce, která zhodnotí její přínos, a poskytla základním školám, na kterých byl výzkum realizován. Tato studie může vést ke zkvalitnění preventivních programů pro základní školy v Táboře.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. ESPAD. *Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách: Přehled hlavních výsledků studie v České republice v roce 2007*. Praha: Úřad vlády ČR, 2009. ISBN 978-80-87041-94-9.
2. ESPAD. *Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách: Výsledky průzkumu v České republice v roce 2011* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 20.2.2012 [cit. 2.3.2012]. ISSN 1214-1089. Dostupné z:
http://www.drogyinfo.cz/index.php/info/press_centrum/vysledky_evropske_skolni_studie_o_alkoholu_a_jinych_drogach_espad_v_cr_v_r_2011_tiskova_zprava
3. KALMAN, Michal, et al. *Národní zpráva o zdraví a životním stylu dětí a školáků: na základě mezinárodního výzkumu uskutečněného v roce 2010 v rámci projektu „Health Behaviour in School-aged Children: WHO Collaborative Cross-National Study (HBSC)“*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-2985-4.
4. WHO. *Report on the Global Tobacco Epidemic, 2008: The MPOWER Package*. [online]. WHO [cit. 29.5.2012]. Dostupné z:
http://www.who.int/tobacco/mpower/mpower_report_full_2008.pdf
5. KALMAN, Michal, Zdeněk HAMŘÍK a Jan PAVELKA. *Podpora pohybové aktivity: pro odbornou veřejnost*. Olomouc, 2009. ISBN 978-254-5965-2. Dostupné také z:
<http://www.cyklostrategie.cz/file/cyklopolitika-zdravi-podpora-pohybove-aktivity-pro-odbornou-verejnost/>
6. BÉM, P., KALINA, K., Úvod do primární prevence: východiska, základní pojmy a přístupy. In: KALINA, K. *Drogy a drogové závislosti 2: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003 ISBN 80-86734-05-6.
7. GÖHLERT, F., KÜHN, F. *O rodičích, dětech a drogách*. Praha: Grada Publishing, 2001. ISBN 80-7202-950-9.

8. NOVOTNÁ, M., KREMLIČKOVÁ, M. *Kapitoly ze speciální pedagogiky pro učitele*. Praha: SPN, 1997. ISBN 80-85937-60-3.
9. KALINA, K. a kol., *Drogy a drogové závislosti 1: mezioborovým přístupem*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6.
10. GALLA, A. a kol., *Jak ve škole vytvořit zdravější prostředí: Příručka o efektivní školní drogové prevenci*. Praha: Úřad vlády ČR, 2005. ISBN 80-86734-38-2.
11. OPTIMUS s.r.o. Zkušenost. *Cojeco.cz* [online]. ©1999-2012 [cit. 5.6.2012]. Dostupné z: http://www.cojeco.cz/index.php?s_term=&s_lang=2&detail=1&id_desc=108802
12. KALINA, K. a kol., *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí*. Praha: Filia Nova pro Úřad vlády ČR, 2001. ISBN 80-238-8014-4.
13. MKN. *Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů*. 2.vyd. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2011. ISBN 978-80-904259-0-3. Dostupné také z: <http://www.uzis.cz/publikace/mezinarodni-statisticka-klasifikace-nemoci-pridruzenych-zdravotnich-problemu-mkn-10-dil-tabelarni-ca>
14. HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portal, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
15. PÁVKOVÁ, Jiřina, et al. *Teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času*. Praha: Portal, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.
16. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Volnočasové aktivity. *Mvcr.cz* [online]. © 2010 [cit. 17.5.2012]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/volnocasove-aktivity.aspx>
17. Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník.

18. ZIMA, M., MAREČEK, Z., ŠPIČÁK, J., LUKÁŠ, M. *Poškození jater, pankreatu a trávicího traktu alkoholem*. Praha: Medprint, 1996. ISBN 80-902036-1-2.
19. Zákon č. 37/1989 Sb. o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi ve znění pozdějších předpisů.
20. POPOV, Petr. Alkohol. In: KALINA, K. *Drogy a drogové závislosti 1: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6.
21. KALINA, K. a kol., *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-1411-0.
22. ELLIOTT, J., PLACE, M. *Dítě v nesnázích: prevence, příčiny, terapie*. Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-0182-0.
23. SANANIM, o.s. Drogová poradna. DROGOVAPORADNA [online]. SANANIM, o.s. © 2009 [cit. 15.12.2011]. Dostupné z: www.drogovaporadna.cz
24. VAN TREECK, B. *Drogen: Aller über Drogen und Drogenwirkung, Prävention und Strafverfolgung, Beratung und Therapie*. Berlin: Schwarzkopf und Schwarzkopf, 2002. ISBN 3896024205.
25. ČSÚ. Spotřeba potravin 2010. *Czso.cz* [online]. © 2011. Poslední změna 13.12.2011 [cit. 15.12.2011]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/publ/3004-11-r_2011
26. AUSTRALIAN DRUG FOUNDATION. Tobacco Facts. *Druginfo.adf.org.au* [online]. Melbourne: Australian Drug Foundation: 2011. Last updated 4 February 2011 [cit. 25.2.2012]. Dostupné z: <http://www.druginfo.adf.org.au/drug-facts/tobacco>
27. NEŠPOR, K. a spolupracovníci. Příručka pro život ve 21. století. *Zkola.cz* [online]. Praha: 2004 [cit. 4.1.2012]. Dostupné z: <http://www.zkola.cz/zkeu/rodiceaverejnost/vychovadetiadospivajicich/adolescence/15838.aspx>

28. KRÁLÍKOVÁ, E., Tabák a závislost na tabáku. In: KALINA, K. *Drogy a drogové závislosti I: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6.
29. NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-908-8.
30. NICM. Národní informační centrum pro mládež. NICM [online]. NICM [cit. 25.12.2011]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/>
31. ZIKMUNDOVÁ, K., ZAVÁZALOVÁ H., ZAREMBA, V. Děti staršího školního věku a nikotinismus. *Kontakt* [online]. 2005, č. 1-2, s. 94-99 [cit. 20.11.2011]. ISSN 1212-4117. Dostupné z: <http://www.zsf.jcu.cz/journals/kontakt/jednotliva-cisla-casopisu-kontakt-podle-rocniku/kontakt05/>
32. NATIONAL INSTITUTE ON DRUG ABUSE. Drugs, Brains, and Behavior: The Science of Addiction. *Drug abuse.gov* [online]. April 2007 [cit. 25.6.2012]. Dostupné z: <http://www.drugabuse.gov/publications/science-addiction>
33. HRUBÁ, D., ŽALOUĐÍKOVÁ, I. Chuť první cigarety: ovlivňuje vývoj kuřáckého chování? *Československé pediatrie*. Praha: ČLS J. E. Purkyně, 2011, roč. 66, č.1., s. 17. ISSN 0069-2328.
34. REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada publishing, 2009. ISBN 078-80-247-3006-6.
35. DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7.
36. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

37. VOJTÍK, V. a BŘICHÁČEK, V. Zneužívání návykových látek - biopsychosociální problém mládeže (III. část). *Otázky defektologie*, 1984 - 85, č.10, s. 397.
38. MÜHLPACHR, P. *Sociální patologie*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-2511-5.
39. ALKOHOL – HILFE. *Hilfe für Kinder und Jugendliche von Alkoholikern*. Alkoholhilfe [online]. Berlin. [cit. 4.3.2012]. Dostupné z: <http://www.alkoholhilfe.de/Kinder/kinder.htm>
40. IDNES. Naučte své děti pít, uchráníte je před alkoholismem. *Ona.idnes.cz* [online]. 15.května 2007 [cit. 28.6.2012]. Dostupné z: http://ona.idnes.cz/naucte-sve-deti-pit-uchranite-je-pred-alkoholismem-fwf-/deti.aspx?c=A070514_155828_koureni_bad
41. FARKE, W., GRAß, H., HURRELMANN, K., *Drogen bei Kindern und Jugendlichen: Legale und illegale Substanzen in der ärztlichen Praxis*. Stuttgart: New York: Thieme, 2003. ISBN 3-13-130611-4.
42. OBČANSKÉ SDRUŽENÍ SPOTŘEBITELŮ TEST. Nákup alkoholu na internetu? Ani pro děti žádný problém. *Dtest.cz* [online]. [cit. 28.6.2012]. Dostupné z: http://www.dtest.cz/clanek-2099/nakup-alkoholu-na-internetu-ani-pro-deti-zadny-problem?ga_email=1&preview=1&_fid=67d7
43. ALKOHOL - ALKOHOLISMUS. Nеспецифická prevence: termíny primární prevence. *Alkohol-alkoholismus.cz* [online]. Copyright © 2010 [cit. 28.6.2012]. Dostupné z: <http://alkohol-alkoholismus.cz/slovník-n/nespecificka-prevence-termíny-primární-prevence>

8 KLÍČOVÁ SLOVA

Zkušenosti – Alkohol – Kouření – Žáci 9. tříd – Volnočasové aktivity

9 PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Dotazník

Dotazník je anonymní. Nepodepisuj se!

Ahoj, jmenuji se Jana Válková a jsem studentkou Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Chtěla bych Tě poprosit o pomoc při výzkumu k mé bakalářské práci. Na veškeré otázky odpověz pravdivě. Uvedené údaje budou sloužit pouze pro výzkumné účely mé bakalářské práce.

1. Jsi:

Muž

Žena

2. Kolik Ti je let?

14

15

16

3. Trávíš svůj volný čas následujícími aktivitami? **Zájmové a vzdělávací kroužky všeho druhu (hra na hudební nástroj, zpěv, výuka cizích jazyků, atd.), nejruznější sportovní aktivity a soutěže (atletika, cyklistika, posilování, atd.), návštěvy komunitních a nízkoprahových center a klubů, atd.)**

a) Ano

b) Ne

Následující část dotazníku se týká cigaret a alkoholu. Dnes se o těchto věcech hodně mluví, ale přesných informací je málo. Proto potřebujeme vědět víc o skutečných zkušenostech a názorech lidí tvého věku.

Tvé odpovědi jsou považovány za důvěrné a nebudou nijak spojovány s tvou osobou nebo třídou.

U každé otázky označ jen jednu odpověď!

4. Kolikrát v životě (pokud vůbec) jsi kouřil/a cigarety?

- a) Nikdy
- b) 1-2krát a nic moc
- c) Do deseti se vejdu
- d) Vícekrát

5. Jak často kouříš nyní?

- a) Denně
- b) Alespoň jednou do týdne si dám
- c) Příležitostně 1-2krát do měsíce
- d) Vůbec nekouřím

6. Pokud jsi někdy kouřil/a, kde jsi vykouřil/a svou první cigaretu?

- a) Nikdy jsem nekouřil/a cigaretu
- b) Doma
- c) Doma u někoho jiného
- d) Na ulici, v parku, u vody nebo jinde venku
- e) V baru nebo v hospodě, v restauraci
- f) Na diskotéce
- g) Jinde (uveďte kde) .....

7. Z jakého důvodu jsi zkusil/a kouřit cigaretu?

- a) Nikdy jsem nekouřila cigaretu
- b) Chtěl/a jsem se dostat do nálady
- c) Všichni kouří, nechtěl/a jsem stát mimo partu
- d) Neměl/a jsem co dělat
- e) Byl/a jsem zvědavý/á jak to chutná
- f) Chtěl/a jsem zapomenout na starosti
- g) Bylo to z jiných důvodů, uveďte jakých.....
- h) Nevzpomínám si

8. V jakém věku (pokud vůbec) jsi vykouřil/a první cigaretu?

- a) Nikdy jsem nekouřila
- b) 11 let nebo dříve
- c) 12 let
- d) 13 let
- e) 14 let
- f) 15 let
- g) 16 let

9. Kdybys chtěl/a, jak obtížné by podle tebe bylo sehnat cigarety?

- a) Nemožné
- b) Žádný problém
- c) S trochou úsilí je seženu
- d) Velmi těžké
- e) Nevím

10. Kolikrát v životě (pokud vůbec) jsi pil/a nějaký alkoholický nápoj?

- a) Nikdy
- b) 1-2krát a nechutná mi to
- c) Do deseti se vejdu
- d) Vícekrát

11. Jak často piješ alkoholické nápoje nyní?

- a) Denně
- b) Alespoň jednou do týdne si dám
- c) Příležitostně 1-2krát do měsíce
- d) Vůbec nepiju

12. Pokud jsi pil/a alkohol, kde jsi vypila svůj první alkoholický nápoj?

- a) Nikdy jsem nepil/a alkohol
- b) Doma
- c) Doma u někoho jiného
- d) Na ulici, v parku, u vody nebo jinde venku
- e) V baru nebo v hospodě, v restauraci
- f) Na diskotéce
- g) Jinde (uved'te kde) .....

13. Z jakého důvodu jsi zkusil/a pít alkohol?

- a) Nikdy jsem nepila alkohol
- b) Chtěl/a jsem se dostat do nálady
- c) Všichni pijou, nechtěl/a jsem stát mimo partu
- d) Neměl/a jsem co dělat
- e) Byl/a jsem zvědavý/á jak to chutná
- f) Chtěl/a jsem zapomenout na starosti
- g) Bylo to z jiných důvodů, uveďte jakých.....
- i) Nevzpomínám si

14. V jakém věku (pokud vůbec) jsi poprvé pil/a alkohol?

- a) Nikdy jsem nepil/a
- b) 11 let nebo dříve
- c) 12 let
- d) 13 let
- e) 14 let
- f) 15 let
- g) 16 let

15. Kdybys chtěl/a, jak obtížné by podle tebe bylo sehnat nějaký alkohol?

- a) Nemožné
- b) Žádný problém
- c) S trochou úsilí je seženu
- d) Velmi těžké
- e) Nevím

Děkuji Ti za vyplnění dotazníku.

Ještě než dotazník odevzdáš, prolistuj ho, prosím, ještě jednou a překontroluj, zda jsi nepřehlédl/a některou z otázek.

Příloha č. 2 – Datový soubor

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	ž	15	And	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	do 10	M	u někoho	zvědavost	11	pivo	s úsilím
2	ž	15	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nemožné	více	M	doma	nevzpomíná	11	pivo	snadno
3	m	14	And	do 10	nikdy	disko	nevzpomíná	14	s úsilím	více	M	jinde	starosti	12	pivo	snadno
4	ž	15	Ne	1-2x	nikdy	Venku	starosti	11	nevím	1-2x	nikdy	doma	nevzpomíná	11	pivo	nevím
5	m	16	And	více	denně	disko	nevzpomíná	12	snadno	více	M	v baru	nevzpomíná	12	pivo	snadno
6	m	14	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	s úsilím	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím
7	m	16	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	snadno	více	denně	v baru	starosti	12	víno	snadno
8	m	15	And	1-2x	nikdy	Venku	starosti	14	nemožné	více	M	v baru	zvědavost	12	destiát	snadno
9	ž	14	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	1-2x	nikdy	u někoho	zvědavost	13	pivo	těžké
10	m	14	And	1-2x	nikdy	Venku	zvědavost	12	nevím	více	T	disko	zvědavost	12	pivo	snadno
11	ž	15	Ne	více	denně	bar	zvědavost	11	snadno	více	T	venku	nevzpomíná	11	pivo	snadno
12	ž	15	Ne	více	denně	Venku	zvědavost	12	snadno	více	T	u někoho	do nálady	11	pivo	s úsilím
13	m	16	Ne	více	denně	Venku	zvědavost	13	snadno	více	M	v baru	zvědavost	12	víno	snadno
14	m	14	And	více	denně	Venku	zvědavost	14	snadno	více	M	u někoho	nevzpomíná	12	pivo	snadno
15	m	15	And	více	T	Venku	zvědavost	11	s úsilím	více	M	u někoho	nevzpomíná	12	víno	snadno
16	ž	15	And	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	1-2x	nikdy	u někoho	zvědavost	11	pivo	nemožné
17	ž	14	Ne	více	denně	Venku	zvědavost	12	snadno	více	M	doma	nevzpomíná	14	pivo	s úsilím
18	m	15	And	více	T	Venku	parta	11	snadno	více	denně	venku	zvědavost	11	víno	snadno
19	ž	15	Ne	více	denně	Venku	zvědavost	12	snadno	více	M	venku	nevzpomíná	11	pivo	s úsilím
20	m	15	And	více	nikdy	Venku	zvědavost	13	s úsilím	více	denně	doma	do nálady	11	pivo	snadno
21	ž	15	Ne	více	nikdy	Venku	zvědavost	13	s úsilím	více	M	disko	nevzpomíná	12	pivo	snadno
22	m	15	And	více	denně	Venku	nuda	11	snadno	více	T	doma	nuda	11	víno	snadno
23	m	15	Ne	více	denně	Venku	zvědavost	13	snadno	více	T	disko	zvědavost	11	pivo	snadno
24	ž	15	Ne	1-2x	nikdy	disko	zvědavost	12	nemožné	do 10	nikdy	doma	zvědavost	12	pivo	s úsilím
25	m	15	And	více	T	Venku	zvědavost	11	snadno	více	T	doma	nevzpomíná	11	pivo	snadno
26	ž	15	Ne	více	denně	Venku	zvědavost	13	snadno	více	T	v baru	zvědavost	14	pivo	s úsilím
27	m	15	And	více	nikdy	bar	zvědavost	12	s úsilím	více	M	venku	do nálady	11	pivo	snadno
28	ž	15	And	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	více	M	doma	do nálady	11	víno	snadno
29	m	16	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nemožné
30	m	15	And	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	více	T	doma	do nálady	11	pivo	snadno
31	m	15	And	více	M	Venku	nuda	14	snadno	více	M	u někoho	do nálady	11	pivo	snadno
32	ž	14	Ne	více	denně	doma	jiný	11	snadno	více	M	doma	nevzpomíná	12	víno	s úsilím
33	m	15	And	více	denně	Venku	zvědavost	12	snadno	více	T	doma	do nálady	12	pivo	snadno
34	m	15	And	více	denně	Venku	nevzpomíná	11	snadno	do 10	M	venku	do nálady	11	pivo	snadno
35	m	15	Ne	do 10	nikdy	Venku	zvědavost	13	nevím	více	T	v baru	starosti	13	pivo	nevím
36	ž	14	Ne	více	T	Venku	nevzpomíná	13	snadno	do 10	nikdy	venku	zvědavost	11	víno	s úsilím
37	m	15	And	více	T	Venku	zvědavost	11	snadno	více	T	disko	do nálady	11	pivo	snadno
38	ž	15	Ne	1-2x	nikdy	Venku	zvědavost	13	nevím	více	T	disko	zvědavost	13	víno	snadno
39	m	15	And	více	M	Venku	parta	12	snadno	více	T	doma	nevzpomíná	11	pivo	snadno
40	m	15	And	více	nikdy	Venku	parta	11	s úsilím	více	T	doma	nevzpomíná	12	pivo	snadno
41	m	15	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	do 10	T	doma	do nálady	11	pivo	snadno
42	ž	15	And	do 10	nikdy	Venku	zvědavost	13	nevím	více	M	v baru	zvědavost	13	víno	s úsilím
43	m	16	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	více	T	doma	do nálady	11	destiát	snadno
44	ž	14	Ne	více	denně	Venku	zvědavost	11	snadno	více	M	doma	nevzpomíná	14	víno	s úsilím
45	m	15	Ne	1-2x	nikdy	Venku	starosti	15	s úsilím	více	M	v baru	zvědavost	13	pivo	snadno
46	m	15	And	1-2x	nikdy	Venku	do nálady	15	snadno	více	M	v baru	zvědavost	13	pivo	snadno
47	ž	15	And	více	nikdy	Venku	nuda	13	s úsilím	více	T	doma	zvědavost	11	pivo	snadno
48	m	16	Ne	více	denně	bar	zvědavost	11	snadno	více	T	venku	jiný	11	pivo	snadno
49	m	14	And	více	nikdy	Venku	zvědavost	12	nevím	více	T	venku	parta	12	pivo	snadno
50	ž	15	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	více	T	disko	zvědavost	12	víno	snadno
51	ž	15	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	více	T	doma	zvědavost	12	pivo	snadno
52	ž	15	And	více	denně	Venku	parta	12	snadno	více	T	doma	zvědavost	11	pivo	snadno
53	m	15	Ne	více	nikdy	Venku	nuda	11	s úsilím	více	denně	v baru	do nálady	13	destiát	snadno
54	m	16	And	více	nikdy	Venku	zvědavost	13	s úsilím	do 10	T	disko	do nálady	11	pivo	nevím
55	ž	15	Ne	1-2x	nikdy	doma	jiný	14	nevím	více	T	doma	nevzpomíná	13	víno	snadno

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
56	m	15	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	více	T	jinde	nevzpomíná	11	pivo	snadno
57	m	15	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	do 10	T	u někoho	do nálady	11	víno	snadno
58	ž	15	And	1-2x	nikdy	u něko	zvědavost	14	nemožné	více	T	venku	do nálady	14	pivo	snadno
59	m	15	And	více	nikdy	Venku	nevzpomíná	13	s úsilím	více	T	v baru	zvědavost	11	pivo	snadno
60	m	15	And	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	těžké	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím
61	m	15	Ne	více	M	Venku	zvědavost	11	nevím	více	M	doma	do nálady	12	pivo	snadno
62	ž	14	Ne	do 10	nikdy	Venku	zvědavost	12	nevím	více	denně	v baru	starosti	12	pivo	snadno
63	m	15	And	1-2x	nikdy	Venku	zvědavost	13	nevím	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	těžké
64	ž	14	And	více	nikdy	Venku	zvědavost	13	snadno	více	T	u někoho	do nálady	11	víno	snadno
65	ž	15	Ne	více	T	Venku	zvědavost	12	nevím	více	T	doma	do nálady	14	víno	snadno
66	m	15	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nemožné	více	M	disko	zvědavost	13	destiát	snadno
67	ž	15	Ne	více	nikdy	Venku	zvědavost	12	těžké	více	I	doma	nevzpomíná	11	pivo	snadno
68	ž	15	Ne	více	denně	Venku	nevzpomíná	14	snadno	více	T	doma	do nálady	11	pivo	snadno
69	m	14	And	1-2x	nikdy	Venku	zvědavost	14	nevím	více	M	u někoho	nevzpomíná	11	pivo	snadno
70	ž	15	And	1-2x	nikdy	Venku	zvědavost	14	nevím	do 10	nikdy	doma	zvědavost	15	pivo	nevím
71	ž	15	Ne	více	denně	Venku	nevzpomíná	13	snadno	více	T	doma	zvědavost	12	pivo	snadno
72	m	15	And	1-2x	nikdy	disko	zvědavost	13	nevím	více	T	venku	do nálady	12	pivo	snadno
73	ž	15	Ne	více	nikdy	Venku	zvědavost	12	nevím	více	M	disko	starosti	13	pivo	snadno
74	ž	15	Ne	více	denně	Venku	zvědavost	11	snadno	více	M	doma	do nálady	11	pivo	snadno
75	ž	14	Ne	do 10	nikdy	Venku	zvědavost	13	nevím	více	T	doma	do nálady	11	pivo	s úsilím
76	m	15	Ne	více	denně	bar	zvědavost	12	snadno	více	T	doma	do nálady	11	pivo	snadno
77	ž	16	Ne	více	nikdy	Venku	nuda	13	těžké	více	T	v baru	do nálady	13	pivo	snadno
78	m	16	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	více	M	venku	nuda	11	víno	snadno
79	m	16	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	více	M	v baru	zvědavost	11	pivo	s úsilím
80	ž	15	Ne	více	denně	Venku	zvědavost	13	snadno	více	M	u někoho	do nálady	12	víno	snadno
81	m	15	And	více	denně	Venku	nevzpomíná	11	snadno	více	T	doma	zvědavost	11	destiát	snadno
82	m	15	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	těžké	více	T	disko	parta	13	pivo	snadno
83	ž	15	Ne	více	denně	Venku	nevzpomíná	14	snadno	více	M	venku	do nálady	11	pivo	s úsilím
84	m	14	And	1-2x	nikdy	disko	zvědavost	11	nevím	více	T	doma	nevzpomíná	11	pivo	snadno
85	m	15	Ne	více	nikdy	Venku	parta	13	nevím	více	T	doma	do nálady	14	pivo	snadno
86	m	15	Ne	více	nikdy	Venku	zvědavost	12	těžké	více	T	doma	zvědavost	11	pivo	snadno
87	ž	15	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	do 10	nikdy	doma	zvědavost	15	destiát	nevím
88	m	15	Ne	více	nikdy	Venku	zvědavost	13	nevím	více	T	doma	do nálady	11	pivo	s úsilím
89	m	15	And	více	nikdy	Venku	nevzpomíná	12	nevím	1-2x	nikdy	u někoho	do nálady	11	pivo	nevím
90	ž	15	Ne	více	nikdy	Venku	zvědavost	11	těžké	více	T	doma	zvědavost	13	pivo	snadno
91	ž	15	Ne	více	nikdy	Venku	zvědavost	12	těžké	více	T	doma	zvědavost	11	víno	snadno
92	ž	15	Ne	více	denně	Venku	parta	13	snadno	více	T	disko	zvědavost	11	víno	snadno
93	m	15	And	1-2x	nikdy	u něko	zvědavost	12	nevím	do 10	T	venku	zvědavost	11	pivo	snadno
94	m	15	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	více	M	venku	do nálady	13	pivo	snadno
95	ž	15	Ne	více	denně	Venku	nevzpomíná	12	snadno	více	T	v baru	do nálady	11	pivo	snadno
96	ž	15	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	1-2x	nikdy	u někoho	do nálady	12	pivo	nevím
97	ž	15	Ne	více	M	Venku	nevzpomíná	11	nemožné	více	M	u někoho	do nálady	11	pivo	snadno
98	m	14	And	1-2x	nikdy	Venku	zvědavost	14	nevím	více	T	doma	nevzpomíná	12	pivo	s úsilím
99	ž	15	Ne	více	M	Venku	do nálady	13	těžké	více	M	doma	do nálady	12	víno	snadno
100	ž	14	And	více	denně	Venku	nevzpomíná	13	snadno	více	T	venku	zvědavost	11	víno	snadno
101	m	15	Ne	1-2x	nikdy	Venku	parta	12	nevím	1-2x	T	doma	nevzpomíná	11	pivo	s úsilím
102	ž	15	Ne	1-2x	nikdy	doma	nuda	13	nevím	do 10	nikdy	u někoho	do nálady	13	víno	nevím
103	m	15	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	více	T	disko	jiny	13	víno	s úsilím
104	ž	14	Ne	více	denně	disko	nevzpomíná	14	snadno	více	M	u někoho	nuda	14	pivo	snadno
105	ž	14	Ne	více	denně	Venku	nuda	13	snadno	více	M	disko	do nálady	12	víno	snadno
106	ž	15	Ne	1-2x	nikdy	Venku	nuda	13	nevím	do 10	nikdy	venku	nuda	15	destiát	snadno
107	m	15	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	více	M	disko	do nálady	14	destiát	s úsilím
108	ž	15	Ne	1-2x	nikdy	doma	zvědavost	14	nemožné	více	M	v baru	do nálady	12	pivo	snadno
109	m	15	Ne	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nikdy	nevím	1-2x	nikdy	doma	zvědavost	15	destiát	nevím
110	ž	14	And	1-2x	nikdy	disko	starosti	12	nevím	více	M	disko	nevzpomíná	13	víno	snadno
111	ž	16	Ne	1-2x	nikdy	disko	parta	15	nevím	více	denně	v baru	zvědavost	13	pivo	snadno